

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma / sosionomi

Pia Ignatius

VANHEMPIEN MIELIPITEITÄ VERTAISOVITTELUN SOVELTUVUUDESTA
KYMENLAAKSON STEINERKOULUUN

Opinnäytetyö 2012

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma / sosionomi

IGNATIUS, PIA	Vanhempien mielipiteitä vertaissovittelun soveltuvuudesta Kymenlaakson Steinerkouluun
Opinnäytetyö	52 sivua + 6 liitesivua
Työn ohjaaja	Lehtori Miia Heikkinen Projektipäällikkö Maija Gellin
Toimeksiantaja	Suomen Sovittelufoorumi ry
Toukokuu 2012	
Avainsanat	dialogi, osallisuus, restoratiivinen, sovittelu, vertaissovitte- lu, verso

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Kymenlaakson Steinerkoulun oppilaiden vanhempien mielipiteitä vertaissovittelusta. Vertaissovittelu ei ole koululla käytössä, joten tutkimus on tehty jaetun tiedon perusteella. Tarkoituksena oli myös selvittää, onko koululla tarvetta vertaissovittelulle sekä soveltuuko vertaissovittelu steinerpedagogiikkaan vanhempien mielestä.

Opinnäytetyön tilaajana on Suomen Sovittelufoorumi ry jonka organisaation alle vertaissovittelu kuuluu. Taustateorianä on käytetty restoratiivista eli sovittelevaa oikeutta. Teoria osuudessa käsitellään myös konfliktien määritelmää, sovittelua, vertaissovitte-
lu ja koulun roolia.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena, osittain käytettiin myös kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta. Aineisto kerättiin kyselylomakkeilla kaikilta Kymenlaakson Steinerkoulun oppilaiden vanhemmilta. Kyselylomakkeita jaettiin 44 ja vastauksia saatiin 21.

Opinnäytetyön tulosten mukaan vanhempien yleinen mielipide vertaissovittelua kohtaan on myönteinen ja vanhempien mielestä kasvattava keino puuttua lasten välisiin mielipaha- ja ristiriitatilanteisiin. Vertaissovittelussa ja steinerpedagogiikassa vastuullisuuteen kasvaminen, tulevaisuuteen suuntautuneisuus, yhteisöllisyys ja vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä, tämän mukaan vertaissovittelu tukisi ja täydentäisi steinerpedagogiikkaa. Vastausten perusteella oppilaat voivat yleensä kertoa henkilökunnalle näkemänsä, kuulemaansa ja kokemaansa. Kaikkien kohdalla tämä ei kuitenkaan toteudu jolloin tarvitaan lisää menetelmiä ja vertaissovittelu on tutkimuksien mukaan toimiva menetelmä.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social Care

IGNATIUS, PIA

Parents' Opinions on Suitability of Peer Mediation in
Kymenlaakso Steiner School

Bachelor's Thesis

52 pages + 6 pages of appendices

Supervisor

Miia Heikkinen, Senior Lecturer

Maija Gellin, Project Manager

Commissioned by

Suomen Sovittelufoorumi ry

May 2012

Keywords

Dialogue, involvement, restorative, mediation, peer mediation, verso

The purpose of this work was to study the parents' opinions of the Kymenlaakso Steiner School concerning peer mediation. The method is not used in the school so the study was performed by given information. The purpose was also to discover whether the school has need for it and is it applicable to Steiner pedagogy according to parents.

The subscriber of the study was Suomen Sovittelufoorumi ry. As a background theory restorative justice was used. In theory part definition of conflict, mediation, peer mediation and role of school were used.

The study was realized as qualitative, partly also as quantitative. Material was gathered by questionnaires' from all parents in Kymenlaakso Steiner School, and 44 questionnaires were distributed and 21 were received.

As a result of this study the common opinion to peer mediation is positive as well as according to parents, an educational method to take a hand in children's annoyance and conflict situations. In peer mediation and Steiner pedagogy upbringing into responsibility, orientation to future, sense of community and interactivity are important factors so it can be determined that peer mediation would support and improve Steiner pedagogy. According to the answers, the pupils may normally tell the personnel what they have seen, heard or experienced. This, however, does not concern everybody so new methods are needed and therefore peer mediation is a working method by this study.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	KONFLIKTIEN MÄÄRITELMÄ	7
3	RESTORATIIVINEN OIKEUS	9
	3.1 Pyrkimyksenä korjata vahingot	11
	3.2 Oikeus kertoa oma tarinansa ja tulla kuulluksi	11
	3.3 Rikollinen ei pääse helpolla	13
	3.4 Restoratiivinen koulu	13
4	SOVITTELU	14
	4.1 Sovittelu on vapaaehtoinen oppimisprosessi	15
	4.2 Ratkaisukeskeinen lähestymistapa	17
	4.3 Sovittelu on vuoropuhelua ja dialogia	17
	4.4 Osallisuus	18
	4.5 Lait ja sopimukset	19
	4.6 Sovittelumenetelmä	20
5	VERTAISSOVITTELU	21
	5.1 Varhainen puuttuminen	22
	5.2 Vertaissovittelutoiminnan käynnistäminen koulussa	23
	5.3 Vertaissovitteluprosessi	24
	5.3.1 Ohjaaminen sovitteluun	25
	5.3.2 Tervehtiminen	25
	5.3.3 Tarinat	26
	5.3.4 Ratkaisujen etsiminen	26
	5.3.5 Sopiminen	27
	5.3.6 Seuranta	27
	5.4 Tutkimustuloksia	27
6	KOULUN ROOLI	29

6.1 Opetussuunnitelman perusteet	30
6.2 Steinerkoulu	31
6.3 Yhteistyö kodin ja koulun välillä	32
7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	32
7.1 Tutkimuskysymykset	32
7.2 Tutkimuskohde	33
7.3 Aineistonkeruumenetelmä	34
7.4 Kyselylomakkeen laadinta	35
7.5 Lomakkeen toimivuuden tarkastaminen	36
7.6 Analyysimenetelmä	36
7.7 Toteutusaikataulu	37
8 TUTKIMUSTULOKSET	38
8.1 Mieliäha- ja ristiriitatilanteet	38
8.2 Mieliäha- ja ristiriitatilanteisiin puuttumisen keinot	39
8.3 Verson hyödyt ja haasteet	40
9 TULOSTEN TARKASTELU JA POHDINTA	42
9.1 Luotettavuus ja eettisyys	44
9.2 Jatkotutkimuksen aihe ja työn hyödynnettävyys	46
LÄHTEET	47
Liite 1. Ensikirje vanhemmille	
Liite 2. Kyselylomake vanhemmille	
Liite 3. Verso lyhyesti -esite	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on vertaissovittelu. Aiheen valitsin steinerkasvatuksen syyspäivillä Turussa marraskuussa 2011. Syyspäivien teemana oli kohtaamisen voima. Teema-aiheeseen liittyen osallistujille esiteltiin vertaissovittelu ja pääsimme kokeilemaan ja harjoittelemaan sovittelumenetelmiä käytännössä. Vertaissovittelu tuntui minusta toimivalta ja kasvattavalta menetelmältä selvittää lasten mielipahoja ja ristiriitoja koulumaailmassa. Opintojeni myötä olin ymmärtänyt osallisuuden valtaisan merkityksen ja vertaissovittelusta oli mielestäni kyse lasten osallisuudesta. Kuunnellessani esittelyä ensimmäinen ajatukseni oli, että tämän haluan menetelmäksi lasteni kouluun, haluan lasteni oppivan pienestä pitäen sovittelutaidon, josta heille on hyötyä myös tulevaisuudessa opinto- ja työmaailmassa.

Esittelytilaisuuden jälkeen esittelin itseni version projektipäällikkö Maija Gellinille ja kerroin olevani kiinnostunut tekemään aiheesta opinnäytetyön. Maija antoi yhteystietonsa ja kertoi, että he tarvitsevat vanhempien näkökulmaa vertaissovitteluun, koska sitä ei ole aikaisemmin tutkittu. Kohderyhmä tuntui minusta sopivalta ja otin haasteen vastaan.

Pidimme Maijan kanssa yhteyttä sähköpostitse ja rajasimme ehdotuksestani kohderyhmäksi Kymenlaakson Steinerkoulun. Olen Kymenlaakson Steinerkoulun johtokunnan jäsen ja sitä kautta voin yrittää vaikuttaa kouluyhteisön hyvinvointiin ja kehittämiseen. Yhtenä kauaskantoisena tavoitteenani on saada verso menetelmäksi Kymenlaakson Steinerkouluun, jos vanhemmat ja opettajat kokevat sen tärkeäksi ja se heidän mielestään soveltuu steinerkasvatukseen.

Opinnäytetyön tilaajana on Suomen Sovittelufoorumi ry jonka organisaation alle vertaissovittelu kuuluu. Suomen Sovittelufoorumi ry pyrkii saamaan sovittelun ratkaisumenetelmäksi konfliktien ja ihmissuhdeongelmien käsittelyssä (Brunila 2010, 33).

Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää vertaissovittelun muissa tutkimuksissa. Opinnäytetyön aineisto on kerätty kyselylomakkeilla Kymenlaakson Steinerkoulun oppilaiden vanhemmilta. Tutkimus on tehty annetun tiedon pohjalta, koska Kymenlaakson Steinerkoulussa ei ole vertaissovittelu menetelmänä. Tutkimusongelmiksi muodostui: Onko Kymenlaakson Steinerkoululla tarvetta versolle? Soveltuuko verso

vanhempien mielestä steinerpedagogiikkaan? Tarkoituksena oli myös tuottaa uutta tietoa vanhempien mielipiteestä versoa kohtaan.

Koulumaailma on haastava paikka lapsille, eivätkä opettajat ja muu henkilökunta pysty aina näkemään kaikkea tapahtunutta. He eivät myöskään pysty aina rakentavasti ratkaisemaan mielipaha- ja ristiriitatilanteita. Opinnäytetyön teorialähtökohtana on restoratiivinen eli korjaava oikeus. Vertaissovittelu on restoratiivinen menetelmä, joka pohjautuu ratkaisukeskeisyyteen. Kyseessä on tunteet ja ihmissuhteet huomioon otettava konfliktinhallintamenetelmä. Menetelmä tarjoaa vapaaehtoisen tavan ratkaista oppilaiden välisiä ristiriitoja koulumaailmassa. Tarkoituksena on edistää oppilaiden vuorovaikutustaitoja, sekä vahvistaa osallisuutta ja oppia sosiaalisia taitoja. Mieltä pahoitettavaan toimintaa puututaan varhaisessa vaiheessa sovittelun avulla. Ajatuksena on, että asianomaiset voivat itse olla aktiivisia osallisia asiansa ratkaisussa. Tavoitteena on vääryyden korjaaminen ja osapuolien traumojen vähentäminen. (Verso.)

Opinnäytetyössä on keskitytty Kymenlaakson Steinerkoulun oppilaiden vanhempien näkökulmaan. Steinerkoulu on 12-vuotinen yleissivistävä koulu. Steinerkoulun tavoite on jokaisen oppilaan omien kykyjen ja vahvuuksien löytäminen ja niiden esiin tuominen yhteisössä. Läpi steinerkoulun kulkee sisäisesti perusteltu ja kiinteä yhteys tietopuolisen opetuksen ja käden taitoja lisäävien harjoitusten välillä. Steinerkoulujen kasvatus tavoitteina ovat rauhallinen ja terve kasvu lapsuusvuosina, käytännölliset elämäntaidot sekä lapsen kehittyminen vähitellen kohti vastuullista aikuisuutta. (Steinerpedagogiikka.)

2 KONFLIKTIEN MÄÄRITELMÄ

Lauri Salosen mukaan ihmiset joutuvat vastavoimien kynsiin konfliktitilanteessa jolloin kaikki osapuolet ovat uhreja eikä syyllisiä ole (Pale 2012). Konfliktit kuuluvat jokapäiväiseen elämään eikä niiden olemassaololta voida välttyä. Konflikti määritellään riidaksi, kiistaksi, ristiriidaksi, selkkaukseksi, etujen vastakkaisuudeksi tai erimielisyydeksi (Nurmi, Rekiaro & Rekiaro 1995, 202). Konflikti kehittyy, kun yksi osapuolista havaitsee ja ymmärtää, että hänen intressinsä ovat vastakkaiset tai kielteiset verrattuna toisen/toisten osapuolten intresseihin (Pehrman 2011, 35). Tilanne voi olla sellainen, että ryhmä tai yksilö kokee toisen osapuolen toiminnan rajoittavan toisen osapuolen elämää, tunteiden, omien ideoiden tai aikomusten oivaltamista (Isokorpi 2008,

175). Konflikteja esiintyy yksilö-, ryhmä-, organisaatio-, sekä kulttuuritasolla. Yhdellä tasolla esiintyvä konflikti vaikuttaa myös muilla tasoilla (Pehrman 2011, 35–36).

Steinerkasvatuksen syyspäivillä 2011 Lauri Salonen luennoi muun muassa: - Ristiriidat eli sopat kuuluvat elämään, kaunis yhteistyötilanne on usein vain illuusiota, haavetta ja harvoin totta. Kaiken maailmat sopat kuitenkin kehittävät meitä sosiaalisesti. Konflikteissa ei ole syyllisiä, usein väärät prosessit ja toimintatavat johtavat soppaan joihin voidaan yhteisössä yhdessä vaikuttaa. Aika ajoin pitäisi pysähtyä katselemaan rauhassa ja miettimään yhdessä asioita. Tarvitaan aikaa luoda yhteinen toimiva ja selkeä toimintamalli, jota pitäisi myös ajoittain tarkastella uudestaan. Usein tavoitteena on ystävällisessä hengessä sopia viisaasti – todellisuudessa kohdataan kuitenkin ongelmakeskeinen ja asenteellinen neuvottelu, jossa omasta kannasta pidetään tiukasti kiinni, käydään kauppaa ja päädytään lopulta laihaan kompromissiin. Käymällä neuvotteluita kovalla asenteella, osapuolista tulee vastapuolia ja toinen halutaan voittaa hinnalla millä hyvänsä. (Pale 2012.)

Muutosvastarinta on suhteessa johonkin. On tärkeää tunnistaa nämä suhteet ja löytää niiden merkitykset, sillä ne estävät aidon dialogin syntymisen, koska niihin sisältyy hankalaksi koettuja asioita. Hankaliksi koetut asiat pitävät sisällään muutoksen siemen eli voimavaran ratkaista erimielisyyksiä. Asiat ovat hankalia, koska ihmisellä on taipumus hahmottaa asioita omasta näkökulmasta, jäsenellä ja eritellä asioita ja tehdä niistä johtopäätöksiä aikaisempien kokemusten mukaan. Ihminen olettaa helposti tietävänsä, mitä toinen ajattelee ja tarvitsee, eli hän luottaa liikaa omiin päätelmiinsä ja se johtaa usein ihmisten välisiin konflikteihin. Samalla ihminen menettää mielen avoimuuden, lakkaa kuuntelemasta, eikä ota vastaan mitään, mikä ei sovi hänen kuvaansa itsestä tai toisesta osapuolesta. Hän ei halua, että mieleen tunkeutuu ahdistusta herättäviä, uusia ja mielenrauhaa häiritseviä ajatuksia. (Isokorpi 2008, 181–182.)

Ajatusmalli juontaa juurensa lapsuuden kokemuksiin, eikä yksilölle ole kehittynyt taitoja kohdata ja ratkaista ristiriitoja. Hänen kokemusvarastossaan on todennäköisesti liikaa epäonnistumisia tai hänet on ympäröinyt viisaat neuvonantajat, jotka ovat ratkaisseet hänen ongelmansa hänen puolestaan. Kun hän kohtaa tilanteen missä neuvonantajia ei ole, on turvauduttava omaan itseensä. Jos ihmisellä ei ole tilanteessa kykyä kohdata uutta haastetta hän ratkaisee ongelman olemalla ottamatta vastaan sellaista, mikä herättää vaikeita tunteita hänessä. (Isokorpi 2008, 181–182.)

Konfliktit pahenevat ja niiden käsittely vaikeutuu, jos ihmissuhdeongelmiin ei puututa ajoissa, ongelmista ei puhuta, ongelmat ovat pitkäkestoisia, ongelmien syinä ovat väärin ymmärrykset, ongelmien ratkaisuun ei ole toimivia keinoja käytössä tai ongelmia pyritään ratkaisemaan säännöillä ja lain voimalla (Pehrman 2011, 61). Pitkittyessään erimielisyydet muuttuvat helposti pysyvään asennoitumistapaan, joka vääristää ja turmelee osapuolten tunteita, tahtoa, ajatuksia ja toimintaa (Isokorpi 2008, 175). Väärinymmärrys johtaa usein puhumattomuuteen, kiusaamiseen ja ristiriitoihin. Ymmärretyksi tuleminen johtaa sopuun ja oppimiseen. Suomen Sovitteluforumin työyhteisösovittelututkimuksen mukaan ”kiusaaja” ei aina ymmärrä kiusaavansa. Tämä on yksi syy miksi sovittelussa haetaan ongelman ratkaisua eikä syyllistä. (Brunila 2010, 37.)

Ristiriidat ja erimielisyydet kuuluvat ihmisten väliseen vuorovaikutukseen, myös lasten keskuudessa. Välienselvittelyllä on kehityksellinen tehtävä lasten kasvussa. Lapset oppivat ristiriitatilanteiden kautta tunnistamaan omia tunteitaan, hallitsemaan niitä sekä selvittämään ja sopimaan erimielisyyksiään. Lasten keskuudessa on normaalia, että he kiusoittelevat ja hännäyvät eri tilanteissa toisiaan. Usein tilanteet ovat kuitenkin vain hetkellisiä ja kiusoittelemisen kohteet vaihtuvat. (Salmivalli 2003, 10.)

Erimielisyyksien vähentymisen kannalta on tärkeää ongelmien rehellinen tiedostaminen ja myöntäminen (Salmivalli 2003, 47). Koulukiusaamisen määritelmän ulkopuolelle jää monenlainen arjessa tapahtuva lasten häiriökäyttäytyminen, johon tulisi myös puuttua mahdollisimman varhain (Gellin 2011, 41). Kiusaamiseen voitaisiin tehokkaammin puuttua määrittelemällä kiusaaminen aiempaa laajemmalla tavalla. Kiusaaminen koostuu hetkellisistä vuorovaikutustilanteista ja ulkopuolisen voi olla vaikea havaita tapahtumaa. Jos ongelmia ei havaita, niihin on vaikea puuttua. Aikuisen on usein myös vaikea tunnistaa poikkeavia merkityksiä. Esimerkiksi opettaja voi tulkita tervehdyksen ystävyydeksi, vaikka tervehdykseen liitetty äänensävy tekee siitä kiusaamista. (Hamarus 2006, 204–206.)

3 RESTORATIIVINEN OIKEUS

Sovittelu voidaan määritellä vapaaehtoiseksi konfliktinhallintamenetelmäksi, jota puolueeton ulkopuolinen henkilö ohjaa auttamalla riidan osapuolia löytämään molempia tyydyttävän ratkaisun (Elonheimo 2002). Kyseessä on ihmissuhteet ja tunteet huomioon ottava korjaava oikeus. Sovitteluun perustuva restoratiivinen oikeusteoria on osallistavaa konfliktien ratkaisua, joka katsoo ihmisten tulevaisuuteen eikä vain mennei-

syyteen. Sovittelu auttaa molempia osapuolia, myös tekijälle suodaan mahdollisuus korjata vahingot, nousta häpeästä ja ottaa rakentava rooli. (Pehrman 2011, 31.)

Restoratiivisen oikeuden arvoina ovat suvaitsevaisuus, luottamus, myötätunto, ihmisten kunnioittaminen ja anteeksianto. Sovittelun ydin on dialogi, toisen ihmisen näkökulman ymmärtäminen, inhimillinen kasvu, oppimisen halu ja huomion kiinnittäminen tulevaisuuteen. (SSF; Flinck 2011, 30–31.)

Restoratiivisen oikeuden lähtömaita ovat Uusi-Seelanti, Australia ja Yhdysvallat. Sovittelun varhaiset mallit ovat vanhoja heimoyhteisöllisiä riidanratkaisukäytäntöjä. (Iivari 2004, 177–178, 180.) Restoratiivisen teorian mukaan tekijällä on toinen osapuoli, vastapuoli, jonka kanssa voi kommunikoida. Restoratiivisuuden periaatteena nähdään asianomaiset oman tilanteen asiantuntijoina. (Gellin 2011, 63.) Restoratiivinen oikeus ei näe rikosta ensisijaisesti lakien rikkomisena vaan yksittäisten ihmisten ja konkreettisten suhteiden vahingoittamisena. Seuraamuksen tuleekin tästä syystä olla ensisijaisesti uhrin hyvittäminen, uhrin ja tekijän palauttaminen yhteiskunnan toimivaksi jäseniksi sekä yhteiskunnan ja yhteisöjen arvojen vahvistaminen. Restoratiivinen oikeus korostaa rikosseuraamuksen korjaavaa ja kollektiivista käsittelyä. Keskeinen huomio kiinnittyy siihen, miten osapuolet selviytyvät tulevaisuudessa. (Iivari 2010, 46, 60–61.)

Restoratiivisessa lähestymisessä osallisuus ja kohtaaminen ovat ratkaisutilanteissa tärkeitä. Restoratiivisen ajattelun peruslähtökohdat voidaan jakaa viiteen teemaan:

1. Kaikilla on arvokas ja ainutlaatuinen näkökulmansa.
2. Ajatukset vaikuttavat tunteisiin ja tunteet vaikuttavat tekoihin ja käytökseen.
3. Toisten huomioiminen ja empatia ovat keskeisiä tekijöitä ihmissuhteissa.
4. Tunnistamalla tarpeet löydetään ratkaisu jolla ne voidaan toteuttaa.
5. Restoratiivinen työskentely palauttaa luottamuksen ja johtaa yksilön voimaantumiseen. (Gellin 2011, 61–61.)

3.1 Pyrkimyksenä korjata vahingot

Rikosoikeudessa on tavoitteena rangaista rikollisesta teosta, kun taas restoratiivinen oikeus pyrkii korjaamaan rikoksen aiheuttamat vahingot, joita rikkomuksesta on aiheutunut uhrille, rikoksentekijälle ja yhteiskunnalle. Restoratiivisen oikeuden tunnetuimpia toimintatapoja Suomessa ovat rikosten sovittelu, vertaissovittelu ja läheisneuvonpito. (Elonheimo 2002.)

Restoratiivinen liike on syntynyt vastareaktioksi muodolliselle ja rankaisukeskeiselle oikeudelle. Rankaiseminen ei ole eettistä, vaan se kasvattaa kärsimystä maailmassa. Rangaistuksen haitat ovat usein hyötyjä suuremmat, eikä toivottua vaikutusta käytökseen usein saada. Rikosprosessissa lähtökohtana on näkemys uhrin ja tekijän passiivisuudesta ja ulkopuolisuudesta prosessissa. Rangaistuskeskeinen oikeus keskittyy rikoksentekijään ja uhrista tulee kaksoishäviöjä. Ensin uhria loukkaa rikollinen, ja sen jälkeen häneltä viedään oikeus osallistua konfliktinkäsittelyyn ja saada tunnetasolla hyvitys rikoksesta. Uhri suljetaan ulkopuolelle osallisuudesta oman tapauksensa käsittelyssä ja hänen konfliktinsa on siirtynyt valtiolle. Myös tekijä on suljettu ulkopuolelle, hän viettää ulkopuolisena ja äänettömänä paljon aikaa oikeudessa. (Brunila 2010, 23–24; Elonheimo 2002; Iivari 2010, 49.)

Restoratiivisessa oikeusajattelussa teko ja rangaistus eivät ole keskiössä vaan itse osapuolet ovat pääosassa. Restoratiivisessa oikeusajattelussa nähdään, ettei rikos kohdistu valtiota vaan uhria vastaan ja osapuolille annetaan vastuu hoitaa tilanne yhteistyöllä. Tällöin rangaistukset eivät tule ylhäältä vaan osapuolet yhdessä pyrkivät rakentamaan ratkaisuun ja ovat osallisia omassa asiassaan. Sovittelu perustuu osallisuuteen, kansalaiset otetaan mukaan omien asioiden käsittelyyn ja vältetään ulossulkemista, vieraantumista ja leimaamista. (Brunila 2010, 23–24; Elonheimo 2002.)

3.2 Oikeus kertoa oma tarinansa ja tulla kuulluksi

Sovitteluratkaisu ei perustu laillisiin oikeuksiin vaan vahvasti osapuolten tarpeisiin. Vuoropuhelu ja kuuntelu ovat avainsanoja. Konfliktien parhaina asiantuntijoina nähdään itse osapuolet. (Brunila 2010, 33.) Suurimpina esteinä sovittelulle ovat ihmisten vahva rankaisemisen tarve, pinttyneet ajattelutavat ja organisaatiokulttuuri, esteenä on myös päättäjien ja asiantuntijoiden haluttomuus luopua vallastaan. Länsimainen kult-

tuurimme perustuu syylistämiseen, väittelyyn, vastapuolen vähättelyyn, uhrintunte-
mukseen, kaiken kriminalisointiin ja rankaisemiseen. (SSF; Brunila 2010, 24.)

Työyhteisösovittelun uranuurtaja Timo Pehrmanin mukaan konflikteihin ei haeta syyllistä. Konfliktit voidaan ratkaista kuuntelemalla ja puhumalla, ei syylistämällä. Pehrmanin mielestä kasvokkain puhuminen on reilumpaa, silloin molemmat osapuolet voivat vaikuttaa keskustelun aikana syntyviin käsityksiin. Toista ymmärtääkseen ei tarvitse olla samaa mieltä. Konflikteihin ei tarvitse sopeutua, niitä ei pidä tukahduttaa, koska ne voidaan ratkaista rakentavasti. (Pehrman 2010, 152–153; Tasala 2012, 24–26.)

Ihmissuhderistiriidat eivät korjaannu itsestään, siksi tarvitaan toimenpiteitä asiantilan korjaamiseksi. Osallisten itsensä oivaltama tieto on kestävämpää, innostusta herättävää sekä enemmän sitouttavaa kuin ulkopuoliselta saatu tieto. Saamalla luvan, ettei tarvitse muuttua, vaan voi toimia omana itsenään, yhteistä etua etsien johtaa todennäköisesti muutoksiin myös käyttäytymisessä ja toiminnassa. Asioista pitää keskustella yhdessä, jotta muutos voi tapahtua. Ihmissuhdeongelmat eivät voi ratketa mykkäkoulua pitämällä. (Isokorpi 2008, 181–181.)

Restoratiivisuus on yksilön oikeutta osallistua oman ristiriidan, ongelman ja konfliktinsa ratkaisuun tavalla, josta hän saa voimavaroja kohdata vastaavia ongelmia. Ratkaisun aikaansaamiseksi eivät usein riitä omat voimavarat ja prosessiin tarvitaan sovittelijaa. Kolmannen osapuolen tehtävänä on ohjata vuoropuhelua erimielisyyteen joutuneiden osapuolten välillä. Sovittelija ei ratkaise osapuolten välistä konfliktia, vaan fasilitoi eli tukee, auttaa, kannustaa ja ohjaa ratkaisun löytämistä. Tarkoituksena on estää vastaavanlaisten ristiriitojen syntyminen uusia toimintamalleja oppimalla. (Poikela 2010, 15.)

Restoratiivisessa prosessissa emotionaalisia ja symbolisia arvoja, kuten uhrin omanarvontuntoa, oikeudentuntoa, itsemääräämisoikeutta ja turvallisuudentunnetta korjataan. Sosiaalinen tuki koetaan tärkeäksi ja istunnossa voi olla läheisiä mukana. Prosessista voi tulla tärkeämpi kuin sen lopputuloksesta. Restoratiivinen oikeus antaa osapuolille aktiivisen osan, jolloin uhri ja tekijä saavat vapaasti puhua ja osallistua sopimuksentekoon. Tärkeää on, että osapuolet saavat kertoa tapahtuneesta oman versionsa. Sovittelu etenee niin, että osapuolet voivat oppia toisiltaan ja käytöksen muuttuminen yhteisellä sopimuksella on mahdollista. (Brunila 2012, 24; Elonheimo 2002.)

3.3 Rikollinen ei pääse helpolla

Yleinen harhaluulo on, että restoratiivinen oikeus tarkoittaa pehmeää oikeutta, jolloin rikollinen pääsee helpolla, estää restoratiivisen oikeuden yleistymistä. Restoratiivisessa eli korjaavassa oikeudessa materiaalista korvausta tärkeämpää on moraalinen ja symbolinen korvaaminen. Korjaava prosessi vaatii hyvin hoidettuna rikolliselta enemmän kuin ammattilaisen hänen puolestaan hoitama tuomioistuinkäsittely. Rikoksentehtäjän kohdatessa uhrinsa, hänen on vaikeaa vähätellä tekoaan ja vastuuta, myös seurauksista keskustelu auttaa ymmärtämään rikoksen vakavuutta enemmän kuin muodollinen rikosprosessi. Voidaankin ajatella käänteisesti, että pehmeää oikeutta on, kun syytetty saa pysytellä täysin passiivisena ja hänelle määrätään sakot tai ehdollinen tuomio. (Elonheimo 2002.)

Restoratiivisen teorian mukaan rikokset otetaan vakavasti, tapahtuneet selvitetään ja pyritään ennaltaehkäistä tutkimustiedollisin keinoin. Muodollinen rankaiseminen sekä oikeusprosessi kyseenalaistetaan tekijän passiivisuuden perusteella. (Elonheimo 2002.) Restoratiivisen menettelyn on havaittu vähentävän rikosten etenkin väkivaltarikosten uusimisriskiä ja lisäävän tyytyväisyyttä asianomaisten välillä (Gellin 2007, 3).

3.4 Restoratiivinen koulu

Työskentelyn restoratiivisessa koulussa tulee tukeutua vapaaehtoisuuteen, voimaannuttamiseen, kunnioitukseen, rohkaisuun, ystävällisyyteen sekä henkilökohtaiseen vastuunottoon. Peruseriaatteena on kaikkien asianomaisten paikalla oleminen, kun keskustellaan ja päätetään itseään koskevista asioista. (Gellin 2011, 74–75.)

Nyky-yhteiskunta tarvitsee kansalaisilta sovittelun taitoja, jotta saadaan aikaan pysyviä ongelmanratkaisuvalmiuksia kertaratkaisujen sijaan. Kouluyhteisö on oivallinen paikka opettaa sovittelua, jos se halutaan kansalaistaidoksi. Koulun valmiuteen kuuluu lapsen valmius kouluun sekä koulun valmius lasta varten. Puhuttaessa koulusta restoratiivisena yhteisönä eli ristiriitojen sovitteluun kykenevänä yhteisönä, tarkoitetaan sillä koulun valmiutta. (Poikela 2011, 9–10.)

Restoratiivisen ajattelun mukaan opettaja näkee konfliktit oppimisen mahdollisuutena. Opettaja on rangaistusten sijaan kiinnostunut ratkaisuista ja auttaa lasta pohtimaan ko-

ko luokkayhteisön kannalta tilannetta. Opettaja ei arvota tapahtumaa hyvää-huonoa- tai oikein-väärin-asteikolla vaan kuuntelee oppilasta. Tarkoituksena on luoda oppilaalle yhteys uudelleen yhteisöön ja vahvistaa oppilaan itsenäisiä ratkaisuja. (Gellin 2011, 75.)

Restoratiivinen oppiminen tapahtuu kun osapuolten yhteisymmärrys lisääntyy ja he kuulevat toisen osapuolen näkökulmia mitkä ovat johtaneet konfliktiin. Osapuolilla on oma näkemyksensä konfliktin syistä ja usein ne eroavat toisistaan. Sovinnon halua lisää ymmärrys ja ymmärryksen kautta muuttuu osapuolten käyttäytyminen. Voidaan siis sanoa, että konfliktit toimivat oppimistilanteita. (Pehrman 2011, 94.)

Koulu valmistaa siihen yhteisöön, missä pitäisi tehdä ratkaisut tässä hetkessä. Koulu valmistaa myös tulevaan työelämään ja yhteiskuntaan, on oppimisressurssien tuhlausta ajatella, että lapset elävät ”oikeaa” elämää vasta työikäisinä. (Poikela 2011, 10.) Vertaissovittelu on menetelmä restoratiivista koulua kohti. Kouluyhteisönsä jäsenenä oppilaat voivat pyrkiä parantamaan koulun ilmapiiriä myönteiseen vuorovaikutukseen perustuvan menetelmän avulla. Sosiaalisia taitoja opitaan samalla yhteistyössä koulun henkilökunnan kanssa. (Järvinen 2007.)

Restoratiivinen toimintatapa voi tukea kouluyhteisöä monissa eri asioissa. Kouluyhteisön työrauhan, turvallisuuden ja ilmapiirin parantamiseen restoratiivinen oikeus antaa hyvän lähtökohdan. Restoratiivinen oikeus antaa koululle mahdollisuuden oppilaiden osallisuuden lisäämiseen, oppilaiden itsetunnon ja moraalin kohottamiseen sekä yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tukemiseen. Restoratiivisen oikeuden, joka kouluissa tarkoittaa vertaissovittelua, myötä erimielisyydet ja häiriökäyttäytyminen vähenevät ja samalla vältetään henkilökunnan uupumusta. (Hopkins 2006, 28.)

4 SOVITTELU

Sovittelun pyrkimyksenä on palauttaa kansalaisille heidän oikeutensa ratkoa omia konfliktejaan ja ristiriitojaan. Konfliktit kuuluvat arkipäivään ja niiden ratkaisemiseen osalliset tarvitsevat valmiuksia ja tukea. Nykyaikana on hyväksytty harha, että asiantuntijat ratkaisevat ihmissuhdeongelmat. Harha heikentää yksilöiden oikeutta ja kyvykkyyttä ottaa itse elämästään vastuu. Kansalaisten erottaminen keskinäisten riitojen ja omien ongelmien ratkaisemisesta ei tuota oppimista eikä siitä synny ymmärrystä

jolla vastaavanlaiset ongelmat pystyttäisiin itse tai muiden tukemana ratkomaan. (Poikela 2011, 8–9.)

Sovittelun ideana on osallistaa ihmiset itse ratkaisemaan ongelmansa sekä koulu- ja työyhteisöissä, perheissä ja koko yhteiskunnassa. Sovittelu on konfliktinratkaisukulttuuri, jonka avulla pyritään näkemään asioita uudella tavalla. Sovittelu on menetelmä, jolla voidaan puuttua koulu- ja työyhteisöjen, perheiden sekä yhteiskunnan toimintatapojen muuttamiseksi osallistuvampaan suuntaan. Sovittelu perustuu kansalaisten mukaan ottamiseen, he saavat itse osallistua omien asioidensa käsittelyyn, jolloin vältetään ulossulkemista, vieraantumista ja leimaamista. (SSF.) Sovittelun keskeisiä periaatteita ovat luottamus, avoimuus, vapaaehtoisuus, joustavuus, puolueettomuus, arvon ja aseman palauttaminen, yhteistoiminnallisuus, toisten kunnioittaminen, anteeksianto, sopiminen ja asioiden korjaaminen (Pehrman 2011, 64).

Dialogi, oppimisen halu ja toisen osapuolen näkökulman ymmärtäminen ovat sovittelun ydin. Sovittelu menetelmää käytetään laajasti yhteiskunnan eri alueilla. Osa-alueita ovat koulusovittelu, riita- ja rikosasioiden sovittelu, työyhteisösovittelu, perhesovittelu, naapuruussovittelu, ympäristöasioiden sovittelu, tuomioistuimien sovittelu, kansainvälinen sovittelu eli rauhansovittelu, kaupallinen sovittelu, monikulttuurinen sovittelu, Suomen Asianajajanliiton sovittelu ja rakennusalan sovittelu. Vertaissovittelu ja aikuisjohtoinen sovittelu ovat osa koulusovittelun menetelmiä. (Pehrman 2011, 25; SSF.)

4.1 Sovittelu on vapaaehtoinen oppimisprosessi

Sovittelu perustuu vapaaehtoiseen konfliktinhallintajärjestelmään. Sovittelussa puolueeton ulkopuolinen henkilö toimii sovittelijana ja auttaa riidan osapuolia löytämään molempia osapuolia tyydyttävän ratkaisun. Sovittelijan tehtävä on ohjata prosessia ja toimia fasilitaattorina eli sovinnon mahdollistajana. Sovittelija on aktiivinen kuuntelija joka ei tuomitse vaan huolehtii siitä, että sopimuksesta tulee kohtuullinen molemmille osapuolille. Sovittelulla etsitään aktiivisesti pysyviä myönteisiä ratkaisuja ja se on tulevaisuuteen suuntautuvaa toimintaa. Sovittelu itsessään on oppimisprosessi. (Poikela 2010, 15; SSF.)

Sovittelussa ei etsitä ehdotonta totuutta eikä syyllistä. Sovittelu on aina osapuolille vapaaehtoista, ja siinä otetaan huomioon osapuolten kulttuuritavat ja niiden mahdol-

linen vaikutus menettelyyn. Tukihenkilön käyttö sovittelussa on mahdollista. Konfliktin yhteisöllisiä heijastusvaikutuksia voidaan käsitellä, jos sovittelijalla on mahdollisuus kutsua sovitteluun mukaan osapuolten suostumuksella tai pyynnöstä kaikki ne henkilöt, joita konflikti jollain tapaa koskettaa ja jotka voivat edistää sovinnon syntymistä. (SSF.)

Sovittelun tarkoitus on saada apua molemmille osapuolille sekä tekijälle että uhrille. Sovittelu ei ole vaihtoehto oikeuskäsittelylle, eikä sovittelulla jaeta tuomioita. Sovittelu on strukturoitu menettely, jossa kaksi koulutuksen saanutta puolueetonta maallikkoa vapaaehtoisesti avustaa sovitteluun osallistuvia keskustelemaan tapahtuneesta vääryydestä, selvittämään sen syitä sekä sopimaan aineellisista ja emotionaalista hyvityksistä ja löytämään ratkaisuja väkivallattomaan tulevaisuuteen. Sovittelussa päästään eroon väärinymmärryksistä tuomalla esille rehellisiä perusteluja eikä verukkeita. (Poikela 2010, 240; Flinck 2011, 30–31.)

Timo Pehrmanin mukaan (Flinck 2011, 30–31) sovittelun lähtökohtana ovat tapahtunut vääräys, osapuolten tarpeet ja tavoitteet sekä ratkaisuehdotukset. Sovittelussa uhrin ja yhteisön rooli ja tekijän vastuu korostuvat. Sovittelulle ei ole edellytyksiä jos väkivalta on toistuvaa, uhri pelkää, hänellä ei ole voimavaroja tai jos tekijä ei ota vastuuta vaan yrittää välttää seurauksilta. Periaatteita sovittelussa ovat muun muassa asiomaisten aktiivisuus, dialogisuus, henkisten ja aineellisten vahinkojen korjaaminen ja tekijän vastuuttaminen.

Sovittelu on yhteistoiminnallinen oppimisprosessi. Kuuntelemalla toista osapuolta ja hänen näkökulmiaan konfliktiin johtaneista syistä osapuolten yhteisymmärrys lisääntyy. Yhteisymmärrys lisää sovintohalua ja muuttaa osapuolten käyttäytymistä. (Pehrman 2011, 92.) Kasvatustieteilijä John Dewey painottaa, että kasvatuksen tulee olla elämää ja paras koulu on sellainen, jossa lapsi oppii omien toimintojensa ja kokemuksensa avulla. Oppiminen on siten ongelmien ratkaisemista ja uusien kokemusten ja käytösmallien hankkimista. (Gellin 2011, 50.)

Sovittelussa yksilöllä on vaikutusmahdollisuus häntä itseään koskevaan päätöksentekoon, siksi se soveltuu ensisijaiseksi konfliktien ratkaisumenetelmäksi (Brunila 2010, 41). Osallistumalla konfliktien käsittelyyn ja kohtaamalla toisensa kasvokkain osapuolille tarjoutuu mahdollisuus ottaa tilanteesta vastuu, korjata ja palauttaa tilanne ennalleen (Pehrman 2011, 32).

4.2 Ratkaisukeskeinen lähestymistapa

Ratkaisukeskeinen lähestymistapa pohjautuu Yhdysvalloissa kehittyneeseen lyhytterapiamuotoon. Ratkaisukeskeinen ajattelu ei ole varsinaisesti oma teoriansa vaan osallisuutta korostava työote. Se tarkoittaa tietynlaista asennetta ongelmallisiin tilanteisiin. Ratkaisukeskeinen lähestymistapa pyrkii syiden selvittelyn sijaan yhdessä asiakkaan kanssa etsimään eri ratkaisuvaihtoehtoja. Valitukset ja ongelmat muutetaan tavoitteiksi joihin yhdessä etsitään tilanteita, joissa on toimittu oikein. Keskustelukumppaneihin suhtaudutaan arvostaen, osallistujien toiveita ja ideoita kuullaan ilman syyttelyä ja syyllistämistä. Toiveita ja tavoitteita pohditaan yhdessä ja kohdistetaan huomio siihen, mitä pitäisi tehdä toisella tavalla, jotta päästäisiin tavoitteeseen. Huomiota kiinnitetään pieniin edistysaskeliin, jotka auttavat etenemään kohti tavoitteita. Aina ei löydy ratkaisua, mutta uusien näkökulmien avulla on mahdollista saada aikaan muutostoiveita ja -tavoitteita, jotka kannustavat eteenpäin. Toiveikkuuden ja voimavarojen etsiminen kuuluvat ratkaisukeskeiseen ajattelutapaan. (Ahola & Hirvihuhta 2002, 14; Katajainen, Lipponen & Litovaara 2006.)

Ratkaisukeskeinen lähestymistapa on asiakaslähtöistä ja tulevaisuuteen suuntautunutta. Asiakas saa itse asettaa omat tavoitteensa ja keskustelun painopiste on siinä, miten asiakas voi ne saavuttaa. Tärkeintä on asiakkaan arvostaminen, kuuntelu ja kuulluksi tuleminen. Menneisyyttä tarkastellaan voimavarana ja keskitytään niihin aikoihin ja hetkiin, jolloin vaikeudet olivat paremmin hallinnassa. Työmuoto tukee asiakkaan vahvoja puolia, luovuutta, huumoria ja leikkisyyttä. Toivetilat, unelmat ja niihin liittyvät konkreettiset tavoitteet antavat energiaa ja innostavat ihmisiä enemmän kuin syventyminen ongelmiin. Asiakkaan lähiverkostot koetaan voimavaraksi, ja ongelmia voidaan ratkoa heidän kanssaan yhteistyössä. Ansion ja kiitosten jakaminen sekä myönteinen palaute edistyksestä ovat tärkeä osa työtä. (Katajainen, Lipponen & Litovaara 2006; Ratkes.)

4.3 Sovittelu on vuoropuhelua ja dialogia

Sovittelussa on kyse erimielisyyksien selvittämisestä toista osapuolta kuuntelemalla ja puhumalla (Iivari 2007, 20). Vuoropuhelun tarkoituksena on, että oikea vastaus löytyy osapuolten eri näkemyksistä. Vuoropuhelu perustuu yhteistyöhön, jonka tarkoituksena on yrittää ymmärtää toista osapuolta. Tavoitteena on löytää pysyviä myönteisiä ratkaisuja. Vuoropuhelussa on turvallinen ja luottavainen tunnelma. Oma epävarmuus ja us-

komus joihinkin seikkoihin paljastetaan. Vuoropuhelussa ihminen kehittyy käsittelemään ristiriitoja rakentavasti. (Isokorpi 2008, 12–16.)

Avoimuus ja turvallisuus ovat dialogisen suhteen edellytyksiä. Osapuolten pitää olla vapaita ilmaisemaan mielipiteitään ja olemaan omana itsenään. Totuus muodostetaan yhdessä vapaasti puhumalla ja omia ajatuksia ilmaisemalla, kaikilla osapuolilla on oikeus ja mahdollisuus yhteiseen pohdintaan. Dialogiin kuuluu yhteenkuuluvuuden tunne, osapuolet tuntevat vastuuta omasta toiminnastaan sekä keskinäisestä kohtaamisesta ja toisistaan. (Haarakangas 2011, 147–150.) Oulun Steinerkoulun johtokunnan puheenjohtajan Petteri Lahtelan mukaan - Viisaassa neuvottelussa neuvotellaan asiasta ratkaisumielessä ja kummallakin osapuolella on turvallinen olo tilanteessa. Mukaan tarvitaan joskus sovittelijaa yhteisen ratkaisun löytämiseksi. Ihmiselle on luotu yksi suu ja kaksi korvaa, tämä suhde olisi hyvä puheessa ja kuuntelussa. (Pale 2012.)

Avoin dialogi on tapa olla vuorovaikutuksessa vastavuoroisesti puhekumppanin kanssa. Dialogisessa suhteessa osapuolet kunnioittavat toisiaan, heitä kiinnostaa toistensa ajatukset ja tavat olla maailmassa, he ovat valmiita jakamaan mielen maailmansa keskenään sekä halukkaita ymmärtämään toisiaan. Dialogisessa toimintatavassa mielipiteet ja käsitykset muodostuvat ja muuttuvat vuoropuhelun aikana. Dialogisuus on kokonaisvaltaista läsnäoloa tässä ja nyt. Se on yhdessä kokemista yhdessä jakaen. (Haarakangas 2011, 129, 207–211.)

4.4 Osallisuus

Osallisuus rakentuu erilaisista osista joita ovat, mahdollisuus saada tietoa, mahdollisuus vaikuttaa prosessiin, mahdollisuus ilmaista itseään, mahdollisuus saada apua ja tukea itsensä ilmaisemiseen ja mahdollisuus itsenäisiin päätöksiin. Osallisuus mahdollistaa lasten äänen kuulemisen ja kuulumisen. Yhdessä toimiminen, keskustelu ja asioista sopiminen auttavat usein ehkäisemään suuremmat erimielisyydet. Osallistumisen kautta opitaan elämään ja olemaan yhdessä. (Oranen 2012.)

Yhteisöön kuuluminen on itseisarvo. Nähdyksi ja kuulluksi tuleminen omana itsenään synnyttää kokemuksen osallisuudesta. (Bardy 2009, 37.) Osallisuus toteutuu, kun osallistutaan tietynlaiseen toimintaan tietynlaisessa ilmapiirissä ja voidaan vaikuttaa asioihin. Osallisuuden toteutuminen edellyttää arvostavan ilmapiirin luomista, jolloin osapuolet kunnioittavat toisiaan. Osallisuutta ei voida synnyttää, mutta sille voidaan

luoda edellytykset. Osallisuuden kokemus on vuorovaikutuksen tulos. Mitä enemmän lapset ovat mukana tekemässä päätöksiä, sitä enemmän he ovat osallisia toiminnassa, jota päätökset koskevat. (Hotari, Oranen & Pösö 2009, 118–119.)

Osallisuus toteutuu kun annetaan mahdollisuus keskustella itselleen tärkeistä asioista, tehdä asioista aloitteita joihin halutaan muutosta ja tuoda niitä muiden tietoon. Lapsen osallisuutta edistetään tarjoamalla kokemuksia hyväksynnästä, turvallisuudesta, välittämisestä ja yhteenkuuluvuudesta yhteisössä. Osallisuus on mukana olemista ja oman paikan löytämistä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. (Nivala 2010, 19–20.)

Sovittelussa toteutuu parhaimmillaan osallisuuden oikeus. Koulussa sovittelu on myös osallisuuden oppimisen väline, jossa vahvistuu kokemuksen kautta oppilaan kansalais- taidot. Opetussuunnitelmiin ja koulujen työjärjestyksiin on tärkeää saada osallisuudelle tilaa, jolloin sovittelu ja muut vuorovaikutusta lisäävät menettelyt saavat merkityksensä koulun arjessa. Olisi hyvä, jos opettajat oivaltaisivat oppilaiden osallisuuden työnsä voimavarana, silloin henkilökunta ja oppilaat voivat turvata yhdessä työrauhaa ja vahvistaa aktiiviseen kansalaisuuteen kasvamista. (Gellin 2011, 42–43.)

4.5 Lait ja sopimukset

Lainsäädäntömme on turvannut lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet laajasti kirjaamalla lähtökohdat Suomen perustuslakiin ja nuorisolakiin.

Suomen perustuslain 14. §:n mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon ja sen 22. §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Perustuslain 6. §:n mukaan lasten tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. (Suomen perustuslaki 11.6.1999/731, 6. §, 14. § ja 22. §.)

Nuorisolain 1. §:n tarkoituksena on tukea nuorten itsenäistymistä ja kasvua, sekä nuorten aktiivisen kansalaisuuden edistäminen ja nuorten sosiaalinen vahvistaminen. Lähtökohdina ovat yhteisvastuu, yhteisöllisyys, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, kansainvälisyys ja monikulttuurisuus, sekä elämän ja ympäristön kunnioittaminen. (Nuorisolaki 27.1.2006/71, 1. §.)

Kansainvälisen Lapsen oikeuksien sopimuksen 12. artiklassa vaaditaan, että sopimusvaltion on taattava lapsen oikeus vapaasti ilmaista omat näkemyksensä ja tulla kuuluksi kaikissa itseään koskevissa asioissa ja ne on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Artiklassa 29 sanotaan, että koulutuksen tulee pyrkiä valmistamaan lasta vastuulliseen elämään vapaassa yhteiskunnassa. (Unicef.)

YK:n ihmisoikeusjulistuksessa vuodelta 1948 sanotaan, että opetuksella pyritään yksilön persoonallisuuden täyteen kehittymiseen sekä vahvistetaan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamista. Opetuksen tulee edistää suvaitsevaisuutta, ystävyyttä ja ymmärtämystä kaikkien rotu- ja uskontoryhmien ja kansakuntien kesken sekä pyrkiä edistämään Yhdistyneiden Kansakuntien toimintaa rauhan ylläpitämiseksi. (YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus 10.12.1948.)

4.6 Sovittelumenetelmä

Sovittelun alussa sovittelijat kertovat osallistujille mistä sovittelussa on kysymys ja sen ettei sovittelija tee ratkaisuehdotuksia. Luottamuksellisissa erillistapaamisissa sovittelija luo konfliktista kokonaisnäkemyksen selvittämällä osapuolten arvot, voimasuhteet, näkemykset, asenteet ja intressit. Sovittelija pyrkii yhteistapaamisissa osapuolten välisellä vuoropuhelulla luomaan luottamusta sekä rakentamaan siltaa osapuolten välille. Tarkoituksena on, että osapuolet ymmärtävät, että konflikti on yhteinen ja se voidaan ratkaista vain yhdessä. Sovittelija antaa rauhan puhua ja on itse vaihti, tarvittaessa hän tulkitsee osapuolten lausumia, tarkkailee omaa ja muiden käyttäytymistä sekä tekee yhteenvedon. Sovitteluun kuuluu oppiminen ja voimaantumisen. Tässä yhteydessä voimaantumisella tarkoitetaan sitä, että osapuolet jatkossa pystyvät toimimaan itsenäisemmin ja pitämään puoliaan paremmin, tuomaan omat mielipiteet esille, sekä paremmin ymmärtämään omaa ja toisten käyttäytymistä. (Pehrman 2011, 66–71; SSF.)

Luottamuksellisiin erillistapaamisiin voidaan siirtyä tarpeen mukaan. Erillistapaamisia tarvitaan jos negatiiviset tunteet saavat ylivallan tai on ilmeistä, että toinen osapuoli ei ole kyennyt riittävästi tuomaan omia näkemyksiä esille tai on jäänyt alakynteeseen. Sovittelu on vapaaehtoista, ja osapuolet voivat milloin tahansa keskeyttää sovittelun. Sovinnon ja yhteisymmärryksen synnyttyä, kaikki sovittelussa mukana olleet osallistuvat sopimuksen tekemiseen ja allekirjoittavat kirjallisen sopimuksen. Seurantakokouksesta voidaan sopia tässä yhteydessä. (Pehrman 2011, 66–71; SSF.)

5 VERTAISOVITTELU

Sovittelijoiksi koulutetut hieman riidan osapuolia vanhemmat oppilaat auttavat oppilaita siis vertaisiaan löytämään ratkaisun ristiriitaansa yksinkertaisen ja selkeän toimintamallin eli vertaissovittelun avulla. Sovittelussa käsitellään tunteita, tekoja, arvoja ja ratkaisuja. Kummallakin osapuolella on mahdollisuus kertoa oma näkemys ja kokemus tapahtuneesta, kertoa tunteistaan ja pohtia ratkaisuvaihtoehtoja. Asianomaiset itse etsivät ja löytävät ratkaisun sovittelijoiden tuella. Yhdessä tehdään sopimus, jonka toteutumista seurataan. Sovittelijat eivät jaa rangaistuksia ja he ovat vaitiolovelvollisia. (Järvinen 2007; Verso.)

Vertaissovittelun tarkoituksena on tarjota oppilaat yhteisöön sitouttava myönteinen toimintatapa, jolloin oppilaat eivät etsi syyllisiä vaan kasvavat konfliktien ratkaisijoiksi. Pyrkimyksenä on koulun ilmapiirin parantaminen, turvallisuuden lisääminen, yhteisöllisyyden tukeminen ja kiusaamisen vähentäminen. Verson lähtökohtana on osallisuuden kehittäminen ja tukeminen sekä sosiaalisten taitojen vahvistaminen. (Gellin 2010, 77; Gellin 2011, 24–25.)

Suomessa vertaissovittelumenetelmä käynnistyi vuonna 2000. Ratkaisukeskeinen työote oli koettu nuorten pitkäaikaistyöttömien koulutuksissa toimivaksi ja sen pohjalta tutkija Sari Vesikansa, Maija Gellin sekä SPR:n nuorisotiimin kouluttaja alkoivat suunnitella ja toteuttaa vertaissovittelua. Keväällä 2001 oli ensimmäinen pilottikoulutus vapaaehtoisille, jonka jälkeen Maija Gellin jatkoi yksin toiminnan kehittämistä. Koulutukset saivat helsinkiläisissä kouluissa hyvän vastaanoton ja SPR alkoi järjestää koulutusta vapaaehtoisille toimijoille. Tästä alkoi valtakunnallinen kouluttajaverkoston kehittyminen. (Gellin 2011, 12–13.)

Yhteistyö opetusministeriön kanssa alkoi 2005 ja jatkuu edelleen eri kokoonpanoissa. Verso siirtyi SPR:ltä Suomen sovittelufoorumin organisaation alle 2006. Raha-automaattiyhdistyksen tuella on ylläpidetty ja kehitetty vertaissovittelutoimintaa vuoden 2008 alusta alkaen. (Gellin 2011, 15–16.)

Vertaissovittelu on restoratiivinen menetelmä joka pohjautuu ratkaisukeskeisyyteen. Se tarjoaa vaihtoehtoisen tavan oppilaiden ristiriitojen käsittelyyn. Kyseessä on tunteet ja ihmissuhteet huomioon ottava konfliktinhallinta menetelmä. Menetelmä tarjoaa vapaaehtoisen tavan ratkaista oppilaiden välisiä ristiriitoja koulumaailmassa. Oppilaat

saavat kertoa oman näkemyksen tapahtuneesta, kuvata tunteitaan ja miettiä eri ratkaisutapoja. Tarkoituksena on edistää oppilaiden vuorovaikutustaitoja, vastuunottokykyä sekä vahvistaa osallisuutta ja oppia sosiaalisia taitoja. Vertaissovittelun avulla oppilaat otetaan mukaan työrauhaa ja koulun hyvää henkeä rakentamaan. Menetelmä vaikuttaa koko koulu yhteisöön lisäämällä koulun myönteistä välittämisen kulttuuria sekä vähentää toimintahäiriöitä koulussa. Ajatuksena on, että asianomaiset voivat itse olla aktiivisia osallisia asiansa ratkaisussa. Tavoitteena on vääryyden korjaaminen ja osapuolien traumausten vähentäminen. (Gellin 2010, 77; Havu 2009; Järvinen 2007; Verso.)

5.1 Varhainen puuttuminen

Oppilaat koulutetaan ratkaisukeskeisen ajattelun pohjalta tulevaisuussuuntaiseen ja ratkaisuja etsivään toimintaan syiden etsimisen ja syyttelyn sijaan. Vertaissovittelu mahdollistaa myönteisen havaintojen käsittelyn ja erimielisyyksien selvittelyn. Vertaissovittelulla ei voida poistaa kaikkia ongelmia, sen avulla puututaan oppilaiden välisiin pienempiin välikohtauksiin ja ennaltaehkäistään suurempien ongelmien kehittymistä. (Gellin 2010, 77.)

Vertaissovittelu menetelmällä voidaan sovitella haukkumista, nimittelyä, huutamista, olemukseen tai ulkonäköön liittyvää mieltä pahoittavaa kommentointia, ikävien sähköpostien ja tekstiviestien lähettelyä, ikävää vihjailua, selän takana puhumista tai perättömien juurujen levittämistä ja tunnilla toisen vastausten asiatonta kommentointia. Voidaan sovitella myös läpsimistä, tappeluita, tönimistä, kiinnipitämistä ja leikkittapeluita, jotka kiihtyvät liaksi. Vertaissovittelulla on ratkottu myös tuuppimista ja etuillua ruokajonossa, alistamista, uhkailua ja pakottamista sekä luvatonta toisen omaisuuden lainaamista, piilottamista tai tärvelyä. (Gellin 2011, 26.)

Sovittelun luonne on varhaisesti puuttuvaa, usein ennaltaehkäisevää. Tasapuolisuus ja puolueettomuus kuuluvat sovittelun perusteisiin. Osapuolia ei luokitella kiusaajiksi, syyllisiksi, uhreiksi tai muuksi vastaavaksi. Lähtökohtana ovat teot jotka aiheuttavat mielipahaa ja osapuolet ohjataan itse löytämään ratkaisu jotta tulevaosuudessa tilanne vältettäisiin. Tärkeintä on osapuolten kohtaaminen. Sovittelussa annettu lupaus on onnistumisen kokemus jos se pitää eikä osapuolilla ole pelkoa leimatuksi tulemisesta tai syyllisyydestä. (Gellin 2011, 108–109.) Pelko koston kierteestä voidaan katkaista, koska versossa ei jaeta rangaistuksia eikä syytellä (Gellin 2011, 25).

Maunulan ala-asteen opettaja Mari Mikkolan mielestä vertaissovittelu sopii kaikille. Sovittelijat eli vanhemmat oppilaat ovat hänen mielestään hyviä roolimalleja ja auktoriteetteja nuoremmille. Kaverin kanssa tehty lupaus pitää paremmin kuin opettajan kanssa sopiminen. Maija Gellin mukaan vertaissovittelun kantavia ideoita ovat oppilaiden kyky ymmärtää omia sosiaalisia tilanteita ja asioitaan. Hänen mielestään aikuiset analysoivat liikaa tapahtumia, he etsivät syitä ja kaivavat anteeksipyyntöä osapuolilta. Versossa riittää usein kohtaaminen, jolloin oppilaat ymmärtävät sen jonkinlaisena hyvityksenä ja teko saadaan samalla loppumaan. (Kitunen 2009.)

Kristiina Salmivallin (2003) tutkimusten mukaan oppilailla on myös opettajia paremmin tietoa, mitä koulun pihalla ja käytävillä tapahtuu. Oppilas voi opettajan kanssa vetää jotakin roolia jolloin kiusaaminen voi pinnan alla jatkua pitkään opettajan tätä tiedostamatta. Tapauksen versoon tulevat usein opettajien kautta, mutta oppilaat voivat myös itse kertoa opettajalle haluavansa viedä oman tapauksen sovitteluun. On käynyt niinkin, että sovittelijaoppilaat ovat kehottaneet opettajaa seuraamaan oppilaiden välistä tilannetta. (Tikkanen 2007.)

5.2 Vertaissovittelutoiminnan käynnistäminen koulussa

Suomessa on noin 400 koulua ja oppilaitosta jotka hyödyntävät koulutettujen sovitte- luoppilaiden avulla vertaissovittelua mielipaha- ja ristiriitatilanteisiin, tämä käy ilmi vuoden 2010 Suomen sovittelufoorumin koulusovitteluhankkeen tekemästä tutkimuk- sesta. Tutkimuksen mukaan vuosittain selvitetään 9 000–10 000 tilannetta vertaisso- vittelun avulla. Toiminnan piirissä on oppilaita ja heidän vanhempiaan yli 80 000. (Gellin 2011, 26.)

Sovittelutoiminta käynnistyy kouluissa ja oppilaitoksissa infotilaisuuden järjestämisel- lä, koulutuksilla, tiedotuksilla ja huolehtimalla käytännön järjestelyistä. Suomen sovit- telufoorumin koulusovitteluhanke järjestää organisoitua ja säännöllistä koulusovitte- lun koulutusta. Kouluttajataholta saa alusta alkaen ohjausta ja tukea toiminnan käyn- nistymiseen. (Gellin 2011, 195–196.)

Vertaissovittelussa on aina aikuisen tuki ja henkilökunnasta koostuva tiimi ohjaa so- vitteijaryhmää. Kouluilla toiminta aloitetaan ensin kouluttamalla koko koulun henki- lökunta, jonka jälkeen koulutetaan ohjaajat sekä sovittelijoiksi valitut opiskelijat. (Jär- vinen 2007.) Koulutuspäivän aikana sovittelijaoppilaat omaksuvat runsaiden harjoitus-

ten avulla sovittelijan roolin ja ymmärtävät vertaissovittelun peruseriaatteet. Keskeisintä koulutuksessa on oppilaiden oman kielen käyttäminen. Oppilaita kuuntele-malla ja pohtimalla heidän kanssaan sovitteluprosessin vaiheita, muotoutuu sovittelu-tilanteesta kyseisen kouluuyhteisön kulttuurin mukainen. (Gellin 2011, 198–199.)

Koulutuspäivänä toinen kouluttaja työskentelee ohjaajien kanssa. Ohjaajat pohtivat toimintaan liittyviä arjen käytäntöjä, että niistä muotoutuisi sujuva ja koulun arkirytmiin sopiva käytäntö. Sovittelijan rooli ja sovittelun vaiheet avataan myös ohjaajille. Koulutustapahtuma on yhteistyötä, jossa osallistujien asiantuntijuus ja kouluttajien tie-to yhdistetään tukemaan sovittelutoimintaa. (Gellin 2011, 199.) Toiminnan käynnis-tymisestä noin vuoden päästä on jatkokoulutus, jolloin myös uusia sovittelijoita koulu-tetaan yhteistyössä vanhojen sovittelijoiden kanssa sekä koulutetaan tarvittaessa uusia sovittelun ohjaajia. Koulunhenkilökunnalle voidaan järjestää myös jatkokoulutusta tarvittaessa. (Gellin 2011, 206.)

Sovittelijaoppilaat sitoutuvat olemaan keskustelematta soviteltavista asioista sovittelu-tilanteen ulkopuolella. Vanhempia tämä usein huolettaa ja he pelkäävät että lapset kuormittavat ikävillä asioilla joita heillä ei ole ikäkauden mukaisesti valmiuksia käsi-tellä. Sovittelutoiminnan jatkuessa koululla ja tullessa tutuksi menetelmäksi epäilykset yleensä hälvenevät. (Kiilakoski 2009, 15.) Helsingin normaalilyseon erityisopetuksen lehtori ja ratkaisukeskeinen psykoterapeutti Jorma Falkenberg kertoo, että alussa opet-tajat epäilivät joutuvatko nuoret liian rankkoihin tilanteisiin sovitteluissa, mutta käy-tännön myötä epäilyt ovat hävinneet. (Tikkanen 2007.)

5.3 Vertaissovitteluprosessi

Restoratiivinen sovitteluprosessin kulku voidaan jakaa kuuteen vaiheeseen: ohjaami-nen sovitteluun, tervehtiminen, tarinat, ratkaisut, sopiminen ja seuranta. Kyseessä on yksinkertainen kaava joka toimii. (Gellin 2010, 70; Gellin 2011, 82.) Sovittelijaoppi-laiden tehtävänä on keskusteluprosessin ohjaus ja osapuolten tukeminen yhteisymmär-ryksen saavuttamiseksi. Sovittelu kestää tavallisesti noin 15 minuuttia. (Salmenkangas 2008, 99.)

Oppilaiden soviteltavaksi viedään tapauksia, jotka opettaja on etukäteen tarkistanut sopivaksi oppilassoitteluun. Versossa luotetaan oppilaiden kykyyn selvittää tapauk-sia, mutta heitä ei jätetä yksin. Opettaja saattelee oppilaat sovitteluun, kuulostelee hei-

dän tuntemuksiaan ja on tavoitettavissa sovittelun aikana ja jälkeen. Opettaja kerää itselleen sovittelussa tehdyt sopimukset ja varmistaa onko seurannasta sovittu. (Gellin 2011, 207, 212.)

5.3.1 Ohjaaminen sovitteluun

Sovittelun tilauksen voi kouluissa ja oppilaitoksissa tehdä kouluyhteisön jäsenet: huoltaja, oppilas, opiskelutoveri, kuraattori, opettaja tai muu henkilökunnan jäsen. Sovitteluun ohjaaminen voidaan tehdä sähköpostilla, tilauslomakkeella, tekstiviestillä tai puhelinsoitolla. Sovitteluohjaajat jotka ovat saaneet koulutuksen ja kuuluvat koulun henkilökuntaan, tiedottavat osapuolille ja sovittelijoille tilaustiedoilla varatun sovitteluajan. (Gellin 2011, 86.)

Tavallisesti opettaja, ohjaaja tai sovittelija keskustelee ennen varsinaista sovittelua osapuolten kanssa tilanteesta. Tavoitteena on motivoida ja saada osapuolet ymmärtämään, että sovittelun avulla he voivat itse ratkaista tilanteen ilman uhkaa rangaistuksesta. Sovittelutilanteessa varmistetaan vielä osapuolten ymmärrys sovittelusta ja halukkuus jäädä sovitteluun. Tärkeintä on osallistuminen vapaaehtoisesti ja osapuolten halukkuus ratkaista ristiriita. (Gellin 2011, 86.)

5.3.2 Tervehtiminen

Sovittelu käynnistyy, kun sovittelijat ja konfliktin osapuolet on ohjattu sovittelutilaan. Sovittelutilassa ei ole muita, mutta sovitteluohjaaja on aikuisena vastuussa ja jättää tiedon mistä hänet löytää. (Gellin 2011, 87.)

Välittömän ja mukavan ilmapiirin luomiseksi sovittelijat tervehtivät omalla tyyllillään sovitteluun tulevia osapuolia (Lahtinen-Salila 2009, 149). Sovittelun pelisäännöt selvitetään ja sovittelijat kertovat omin sanoin mitä vaitiolo, puolueettomuus ja ratkaisujen hakeminen tarkoittavat. Sovittelija muistuttaa, että verso on vapaaehtoista ja ulos saa kävellä jos tuntuu, että haluaa selvittää jutun muilla koulun keinoilla. Muistutetaan myös osapuolia, että sovittelu johtaa sopimukseen, jos ratkaisu konfliktiin löytyy, sovittelu ei koskaan johda rangaistuksiin. Jos sopimusta ei synny, ohjataan tapaus sovittelun tilanteelle henkilölle takaisin, joka yhdessä muun henkilökunnan kanssa miettii jatkotoimintaa. Tilanteita ei jätetä koskaan käsittelemättä. (Gellin 2011, 87.)

5.3.3 Tarinat

Molempia osapuolia rohkaistaan kertomaan mitä tilanteessa on tapahtunut. He saavat tilaisuuden kertoa oman näkemyksen tapahtuneesta, kuvata tunteitaan ja etsiä ratkaisutapoja. Kohtaaminen ja kuuntelu korostuvat, jokainen mielipide on arvokas ja ainutlaatuinen. Sovittelijat huolehtivat vuoropuhelun edistymisestä ja tarvittaessa tukevat kerrontaa lisäkysymyksin. (Gellin 2011, 88.)

Konfliktin herättämistä tunteista puhuminen on tärkeää. Kun tunteet, ajatukset ja teot ymmärretään, on hyvä jatkaa kohti ratkaisuja. Tunteiden alla ovat tarpeet joiden huomioiminen on tärkeää. Keskeisiä tarpeita ovat: hyväntahtoisuus, selkeys, turvallisuus, hyväksyntä, toivo ja oikeudenmukaisuus. Sovittelijat eivät ole tuomareita, eivätkä he päättää puhutaanko totta vai valetta, eivätkä he mieti kumpi osapuoli on ”hyvis” tai ”pahis”. (Gellin 2011, 88–89.)

5.3.4 Ratkaisujen etsiminen

Prosessi siirtyy luontevasti sovinnon hakemiseen jos tunnevaihe on huolellisesti, molempia osapuolia arvostaen käyty läpi. Ohjauksella osapuolet keskustelevat ratkaisuvaihtoehtoista ja miettivät niiden toteuttamista. Tarkoituksena on pohtia miten ratkaisu hyvittää tapahtuneen ja tuottaa rauhan osapuolten välille. (Gellin 2011, 89.)

Sovittelijat eivät ehdota ratkaisuja, mutta voivat lisäkysymyksillä saada osapuolet pohtimaan omaa osuutta sopimuksessa ja ratkaisemisessa. Ratkaisujen hakeminen alkaa ehdotuksilla siitä, mitä toisen osapuolen vastaisuudessa pitäisi tehdä, ettei tilanne toistuisi. Ratkaisun pitäisi olla kohtuullinen ja sopiva osapuolten arkeen. (Gellin 2011, 89–90.)

Restoratiivinen sovittelu korjaa ihmissuhteita ja sen pitää näkyä ratkaisussa. Silloin syntyy mahdollisuus viedä käytäntöön sovittelussa opitut asiat. Pystytään vaikuttamaan oman käytöksen hallintaan ja tarkistamiseen. Sovittelu on oppimisprosessi jossa osapuolet ja sovittelijat oppivat vuorovaikutustaitoja ja saavat mahdollisuuden eettiseen kasvuun. (Gellin 2011, 90.)

5.3.5 Sopiminen

Ratkaisun löydyttyä osapuolet tekevät sopimuksen. Sovittelijoiden tehtävänä on kirjata sopimus osapuolten haluamilla sanoilla. Sopimus jää sovitteluohjaajalle, ja se on ainoa kirjattu dokumentti sovittelutilanteesta. Molemmat osapuolet hyväksyvät tarkistuksen jälkeen sopimuksen. Tarkistuksessa käydään läpi, että osapuolet ymmärtävät lupauksensa ja ovat valmiita sitoutumaan niihin. Lopuksi sovitaan seurantatapaaminen. (Gellin 2011, 91.)

Vastuunoton ja sitoutumisen lähtökohtana ovat omat itse tuotetut sopimukset. Kun sopimuksesta tehdään osapuolten näköinen ja käytännönläheinen, osapuolet voivat kokea onnistumisen tunteen sopimuksen toteutuessa. Onnistuminen vahvistaa pystyvyyden tunnetta ja kasvattaa elämänhallintaa. (Gellin 2011, 91.) Espoon Tähtiniityn koulussa sovittelija oppilaina toimineet ovat huomanneet, että riitapukareiden kesken yhdessä sovitut asiat ovat sovittelun jälkeen mennyttä, eikä niitä tarvitse enää kaivella ja muistella uudestaan (Lammi-Ketoja 2003).

5.3.6 Seuranta

Prosessin viimeinen vaihe seuranta on tärkeä. Seurannan avulla varmistetaan osapuolten tyytyväisyys sopimukseen. Silloin sovittelijat selvittävät osapuolten kanssa onko sovittelussa onnistuttu ja sopimus pitänyt. (Gellin 2011, 92.)

Sovittelijat vievät seurantatiedon sovitteluohjaajalle joka kuittaa tiedon hoidetuksi jos sopimus on pitänyt. Jos tarvitaan uusinta sovittelu tai muu käsittely sovitteluohjaaja varaa ajan. Sovitteluohjaajalla on myös vastuu, ja hän kyselee sovittelijoilta prosessin eri vaiheista, sovittelun kulusta ja antaa kiitosta, jolloin oppilaat saavat tuntea, että heidän osallisuuttaan arvostetaan. (Gellin 2011, 92.)

5.4 Tutkimustuloksia

Helen Cowie englantilainen professori toimi tutkijana niin sanotussa Lorenzo-projektissa johon osallistui 51 brittiläistä koulua. Hänen mukaansa kouluvuosiin kiusatuksi joutuu 30 prosenttia lapsista. Kiusaamisesta uhrin eivät kerro kenellekään ja uhrin yleiset oireet olivat mielenterveysongelmat ja masennus. Vertaistukitoiminta käynnistettiin Lorenzo-projektin kouluissa ja käynnistymisestä vuoden kuluttua kysyt-

tiin oppilailta ja opettajilta onko vertaistuesta ollut hyötyä. Vastausten mukaan toiminta oli lisännyt avoimuutta, parantanut koulun ilmapiiriä ja uhrin kokivat saaneensa viimeinkin puhua ongelmistaan. Projektin tuloksena vertaistukitoiminnan uhreista 90 prosenttia oli sitä mieltä, että toiminta on erittäin tärkeää ja opettajat kokivat koulun turvallisemmaksi kuin ennen. Myös vanhemmat arvostivat vertaistukitoimintaa. (Naylor & Cowie 1999, 467–479.)

Suomessa koulujen vertaissovittelutoimintaa on seurattu kyselyin. Vuoden 2005 tulosten mukaan koulujen oppilasyhteisöjen ristiriidat pystytään ratkaisemaan oppilaiden kesken. Sovitelluista tapauksista 95 prosenttia on johtanut sopimukseen, joka on pitänyt. Selkeästi eniten sovitteluun ohjautui tapauksia fyysisistä ja sanallisista tilanteista, yhteensä 85 prosenttia. Muut tapaukset olivat omaisuuteen kohdistuvaa ilkivaltaa, eristämistä ja pakottamista. Oppilaat ovat tutkimuksen mukaan omaksuneet sovittelun periaatteet jolloin osapuolet ja sovittelijat voivat yhdessä etsiä ratkaisun ja sopimuksen. Sopimuksen syntyminen on helpottanut oppilaan tilannetta, koska mieltä pahoittanut tilanne ei toistu enää. Seurantakyselyiden mukaan tulokset ovat rohkaisevia, sovittelussa olleiden oppilaiden ja sovittelijoiden mielipiteet ovat pääsääntöisesti myönteisiä ja toimintaa kannattavia. (Gellin 2007, 7–8.)

Vuoden 2006 vertaissovittelun seurantakyselyiden vastauksissa korostuu oppilaiden kokemus kuulluksi tulemisesta ja he kokevat saaneensa tilaisuuden kertoa mitä on tapahtunut. Sovittelun osapuolten kokemusten mukaan vaitiolovelvollisuus, vapaaehtoisuus, puolueettomuus ja ratkaisujen etsiminen toteutuivat erittäin hyvin. Sovittelun osapuolina olleista oppilaista 87 prosenttia piti hyvänä sitä, että riitoja voi ratkaista vertaissovittelun avulla ilman aikuista. Seurantakyselyn yhteenvedon mukaan sopimuksissa on sovittu ennen kaikkea siitä, ettei tapaus enää toistu osapuolten välillä. Vertaissovittelijoista 90 prosenttia piti tehtävää tärkeänä ja mielekkäänä. (Gellin 2010, 78.)

Vuonna 2009 tehdyn tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa vertaissovittelijoiden kokemuksista sovittelutoiminnasta sekä kerätä näkemyksiä sovittelusta opittavista taidoista (Gellin 2011, 160). Tutkimus tehtiin Suomen sovittelufoorumin alaisuudessa ja oli neljäs seurantakysely kouluissa toteutuneesta vertaissovitteluhankkeesta (Gellin 2011, 145). Tutkimuksen yhteenvedon voidaan todeta, että sovittelussa konfliktien ratkaisu on mahdollista, koska siinä luodaan tila jossa kohdataan. Sovittelussa opitaan

reflektoimaan tapahtunutta keskustelun ja kuuntelun avulla yksin ja yhdessä, samalla opitaan tunnistamaan ja kuvaamaan omia tunteita, ajatuksia, tarpeita ja ratkaisumalleja. Sovittelussa vahvistuvat empatiakyky, sosiaaliset taidot sekä kokemus aktiivisesta kansalaisuudesta ja omasta pystyvyydestä. Tämän tutkimuksen perusteella restoratiivinen lähestymistapa mahdollistaa yksilön ja yhteisön sosiaalisten taitojen kasvun sekä vahvistaa yhteisön hyvinvointia ja yksilön identiteettiä. Sovittelijat kokivat voivansa auttaa osapuolia ja heidän mielestään erimielisyyksiin pitäisi puuttua mahdollisimman varhain. (Gellin 2011, 176–177.)

Tomi Kiilakosken (2009, 24) vertaissovittelun ulkopuolisen arviointiraportin mukaan vertaissovittelu koetaan koulujen henkilökunnan ja opettajien mukaan toimivaksi ja soveltuvaksi menetelmäksi kouluihin. Henkilökunnan näkökulmasta henkilökunnan kuorma voi vähentyä ja esimerkiksi rehtorin puhutteluun joutuvien määrä on laskenut vertaissovittelun myötä. Haastattelujen perusteella sovittelulla saadaan hyviä tuloksia ja se on tehokaskeino. Oppilaat itse luottavat sovittelun mahdollisuuksiin. Ongelmana oppilaat näkevät että sovittelu on alikäytetty, riitoja on, mutta liian vähän niitä ohjataan sovitteluun.

6 KOULUN ROOLI

Koulussa on tarkoitus oppia asioita joita tarvitaan nyt ja aikuisena. Oppimisen pitäisi olla jännittävää ja mielenkiintoista ja koulun tulisi olla paikka, jonne lapset lähtevät mielellään. (Haarakangas 2011, 43.) Oppimisympäristön tulee tukea opettajan ja oppilaiden välistä vuorovaikutusta, sekä ohjata oppilaita työskentelemään ryhmän jäsenenä (Hamarus 2008, 21). Oikeudenmukaisuuden kokemuksen saavuttamiseksi koulun ilmapiirin pitäisi olla sellainen, että yhteisöllinen tuki ja kontrolli jakautuvat tasaisesti oppilaille. Epätasainen jakautuminen johtuu usein kiireestä, joidenkin oppilaiden syrjään vetäytymisestä tai suosikkioppilasjärjestelmästä. (Ellonen 2008, 96–99.)

Koulun toimintatavat vaikuttavat siihen, miten oppilaat voivat koulun arjessa kokemuksen kautta kasvaa ja oppia. Koulun toimintakulttuuriin kuuluvat kaikki viralliset ja epäviralliset säännöt, käyttäytymis- ja toimintamallit sekä koulun periaatteet, arvot ja kriteerit, joihin koulutyön laatu perustuu. Tavoitteena on avoin ja vuorovaikutteinen toimintakulttuuri joka tukee yhteistyötä koulun sisällä sekä kotien ja muun yhteiskunnan kanssa. Oppilaalla tulee myös olla mahdollisuus osallistua koulun kehittämiseen ja toimintakulttuurin luomiseen. (Gellin 2011, 36.)

Koulussa lapsella on mahdollisuus peilata itseään suhteessa muihin. Vertailun kautta lapsi määrittää omaa asemaansa ja osaamista muiden joukossa. Ryhmän jäseneksi pääseminen edellyttää yhteisten sopimusten ja sääntöjen omaksumista ja niihin sitoutumista. (Tilus 2004, 6–65.) Hyvän kouluilmapiirin ja yhteisen me-hengen luomiseen tarvitaan oppilaiden osallisuutta (Lahtinen-Salila 2009, 147). Vertaissovittelussa luotetaan siihen, että lapsetkin pystyvät kantamaan vastuuta omasta käytöksestään ja ratkaisemaan konflikteja rakentavasti. Sovittelutaidot myös voimaannuttavat kaikkia osapuolia. (Salmenkangas 2008, 9–96.)

6.1 Opetussuunnitelman perusteet

Perusopetuksen arvopohjana ovat tasa-arvo, ihmisoikeudet, demokratia, luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttäminen sekä monikulttuurisuuden hyväksyminen. Perusopetuksen tulee edistää vastuullisuutta, yhteisöllisyyttä sekä yksilön vapauksien ja oikeuksien kunnioittamista. Suvaitsevaisuutta ja kulttuurien välistä ymmärtämystä edistetään. Oppilasta tuetaan hänen oman kulttuuri-identiteetin rakentumisessa sekä tuetaan hänen osallisuuttaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja globalisoituvassa maailmassa. Erilaiset oppijat otetaan huomioon ja sukupuolten välillä tasa-arvoa edistetään antamalla pojille ja tytöille valmiudet toimia samoin oikeuksin ja velvollisuuksin yhteiskunnassa sekä perhe- ja työelämässä. (Opetushallitus.)

Opetuksen perustana olevat arvot tulee näkyä opetuksen tavoitteissa ja sisällössä sekä välittyä jokapäiväiseen toimintaan. Perusopetuksella on kasvatus- sekä opetustehtävä. Perusopetuksen on annettava mahdollisuus oppimiseen ja terveen itsetunnon kehittämiseen sekä monipuoliseen kasvuun, jotta oppilas voi hankkia elämässä tarvitsemiaan taitoja ja tietoja, saada jatko-opintovalmiudet ja osallistuvana kansalaisena kehittää demokraattista yhteiskuntaa. Perusopetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaan kykyä arvioida asioita kriittisesti, uudistaa ajattelu- ja toimintatapoja sekä luoda uutta kulttuuria. (Opetushallitus.)

Oppiminen ymmärretään yksilölliseksi ja yhteisölliseksi taitojen ja tietojen rakennusprosessiksi, jossa syntyy kulttuurinen osallisuus. Uusien taitojen ja tietojen lisäksi opitaan oppimis- ja työskentelytavat, jotka ovat välineitä elinikäiseen oppimiseen. Vastavuoroisesti yksilöllistä oppimista tukee yhteistyössä tapahtuva oppiminen. Oppiminen on yhteistä ja itsenäistä ongelmanratkaisua sisältävä prosessi. Opetuksen tehtävänä on myös oppilaiden hyvinvoinnista huolehtiminen sekä elämänhallinnan ja valmiuksien,

kuten itsetunnon kehittymisen, vahvistaminen. Tavoitteena on yksilöllisen identiteetin kehittyminen, jotta nuori oppii käyttämään oikeuksiaan ja vapauksiaan sekä tekemään päätöksiä ja valintoja itsenäisesti. Vastuullisuutta ja yhteisöllisyyttä korostetaan, sillä yksilö toimii aina suhteessa yhteisöönsä. Tärkeä osa hyvinvointia on osallisuus ja kyky vuorovaikutukseen. (Opetushallitus.)

6.2 Steinerkoulu

Steinerkoulut ovat lainsäädännön takia integroituneet osaksi suomalaista koulujärjestelmää. Kaikille kouluille on yhtenäinen lainsäädäntö sekä Opetushallituksen laatimat opetussuunnitelman perusteet. (Paalasmaa 2009, 75.) Steinerkouluissa kodin ja koulun yhteistyö on monipuolista ja tiivistä, steinerkoulut ovat usein vanhempien perustamia. Vanhempien ja luokanopettajan yhteistyö on avointa, ja luokanopettajat käyvät kotikäynnillä oppilaan kotona luottamuksellisen suhteen edistämiseksi. (Paalasmaa 2009, 90–91.)

Steinerpedagogiikassa tarkastellaan ihmistä kokonaisuutena. Aloitekykyisiksi, rohkeiksi ja luoviksi yksilöiksi kasvetaan, kun kehitetään tasapainoisesti ihmisen tahtoa, ajattelua ja tunteita. Steinerpedagogiikka korostaa elämyksellisyyttä, kuvallisuutta, värejä ja erityisesti tuetaan tunne-elämän kehitystä. Steinerkasvatuksessa korostetaan yksilöllisyyttä, mutta yhteisöllisyys, erilaisuuden huomioiminen ja muiden huomioon ottaminen on tärkeää. (Steinerpedagogiikka.) Steinerkoulun menetelmiä ja toimintatapoja ovat: sadut ja tarinat, taiteellisuus ja tekemällä oppiminen, kuvaopetus, muotopiirustus, eurytmia, kielten opetus ensimmäiseltä luokalta alkaen, ilmiökeskeinen luonnontiede sekä temperamenttikasvatus (Paalasmaa 2009, 76–82).

Keskeinen ero kunnallisen perinteisen koulun ja steinerpedagogisen koulun välillä on toiminnallisuuden asteessa. Perinteinen koulu painottaa tietoa, kun steinerpedagogiikka painottaa tekemällä oppimista. Keskeistä ovat taide, leikki ja käsityöt. Liikkeen ja toiminnan kautta oppiminen nähdään lapsen taitoja ja aisteja monipuolisesti kehittävänä luonnollisena tapana oppia, kun taas perinteistä pulpetissa istumista ei nähdä alkuopetusikäisille luontevana tapana opiskella. (Paalasmaa 2012.)

Perusideana steinerpedagogiikassa on, että oppilaat tekevät itse kirjat eli työvihkot ja saavat sitä kautta omakohtaisen käsityksen asioihin. Nähdään, että työvihkojen tekeminen antaa mahdollisuuden tahdon kasvatukselle sekä luovuudelle. Ideana on saada

oppilaat aktiivisiksi osallistujiksi. Vaikka valmiita oppikirjoja käytetään vähän ja oppilaat tekevät itse opetusmateriaalin, heitä kannustetaan kuitenkin kirjallisuuden pariin ja lisämateriaalina kirjoja käytetäänkin paljon muun muassa esitelmien ja ryhmätöiden tekemisessä. (Paalasmaa 2012.)

6.3 Yhteistyö kodin ja koulun välillä

Kiusaamisen lopettamisen kannalta olisi tärkeää, että koulu ja koti toimisivat yhteistyössä. Koti on pääasiallinen lapsen turvapaikka ja kasvualusta. Koulun tulisi kuitenkin tukea kotia kasvatustehtävässä. Koulun ja kodin olisi tärkeää tiedostaa ja kunnioittaa kummankin mahdollisuutta vaikuttaa kiusaamisen vähentymiseksi. Koulu ja koti pitäisi nähdä yhteistyökumppaneina, jotka yhteisvoimin saattavat lapsen sosiaalisesti ja itsetunnoltaan eheäksi toimijaksi yhteiskunnassa. (Haarakangas 2011, 43; Salmivalli 2003, 24–25.)

Yhteisöllisyys on tärkeää, ihmisen täytyy tuntea kuuluvansa johonkin yhteisöön, joka ymmärtää, antaa keskinäistä tukea ja välittää. Perheen, sukulaisten ja läheisten verkosto on elämässä selviytymisen perusta. (Haarakangas 2011, 198.) Koulu ei ole kaikille lapsille mukava yhteisö, jonne on aamulla mukava lähteä, siksi kodin ja koulun toimiminen yhteistyössä on lasten kannalta ihanteellista. Myös vanhempien voi olla joskus vaikea käsitellä ikäviä omaan lapseen kohdistuvia asioita jolloin helposti aletaan etsiä syyllistä ja reagoidaan voimakkaasti. Luomalla keskusteluyhteyden vanhemmilla ja opettajilla on mahdollisuus tukea toinen toisiaan lapsen kasvatuksessa ja koulunkäynnissä, myös ongelmat voidaan ratkaista yhteisvoimin. Lapsesta tuntuu, että häntä arvostetaan, kun vanhemmat osallistuvat koululla järjestettävään toimintaan esimerkiksi vanhempainiltoihin. Samalla vanhemmilla ja opettajilla säilyy kontakti ja he voivat pysyä ajan tasalla myös lapsen sosiaalisessa kehityksessä. (Haarakangas 2011, 43; MLL 2012.)

7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

7.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyö kuuluu Suomen sovitteluforumin koulusovitteluhankkeeseen. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa uutta tietoa Kymenlaakson Steinerkoulun oppilaiden

vanhempien mielipiteistä versoa kohtaan. Tarkoituksena oli myös selvittää onko verso vanhempien mielestä sopiva menetelmä Kymenlaakson Steinerkouluun.

Opinnäytetyöllä haettiin vastausta seuraaviin tutkimusongelmiin:

- Onko Kymenlaakson Steinerkoululla tarvetta versolle?
- Soveltuuko verso vanhempien mielestä steinerpedagogiikkaan?

7.2 Tutkimuskohde

Kyselytutkimuksissa selvitetään tyypillisesti ihmisten mielipiteitä, asenteita ja tottumuksia. Tutkimusasetelmaa muotoillessa pitääkin ensimmäisenä valita tutkittava kohderyhmä eli perusjoukko jota tutkimuksessa kuvaillaan ja keihin kysely kohdistetaan. Perusjoukko koostuu yleensä kotitalouksista, yrityksistä, henkilöistä tai muista sosiaalisista tai taloudellisista yksiköistä. Toisinaan on mahdollista kohdistaa kysely kaikille, joista tietoa halutaan, esim. kaikille työyhteisön jäsenille. Tällöin saatavat tulokset pätevät juuri tähän kohderyhmään eikä niitä ole tarkoitettu yleistää. (Karjalainen 2010, 11; Kurkela.)

Opinnäytetyössä kysymykset on kohdistettu Kymenlaakson Steinerkoulun oppilaiden vanhemmille, jotka muodostavat tämän tutkimuksen perusjoukon. Tutkimuksen tulokset pätevät vain tähän kohderyhmään eikä kyselyiden tuloksia voida yleistää kaikkiin kouluihin. Kymenlaakson Steinerkoulu valittiin, koska opinnäytetyöntekijä kuuluu Kymenlaakson Steinerkoulun johtokuntaan. Kymenlaakson Steinerkoulun johtokunta ja opettajat voivat opinnäytetyöstä saadun tiedon pohjalta keskustella otetaanko verso menetelmäksi Kymenlaakson Steinerkouluun.

Perusjoukon rajauksen jälkeen päätetään tehdäänkö otos kokonaistutkimuksena vai otantana. Kokonaistutkimusta voidaan käyttää jos perusjoukko on kohtuullinen ja tutkimusongelman kannalta tarkoituksenmukaista. Kokonaisuineen kuuluvat kaikki jäsenet perusjoukosta. (Kurkela; Vilka 2005, 81.) Kymenlaakson Steinerkoulussa ovat luokat 1 - 9. Oppilaita lukuvuonna 2011–2012 koulussa oli 62. Perheiden lukumäärä oli 44 ja tämä koettiin tarkoituksenmukaiseksi ja sopivaksi määräksi kokonaistutantaan.

7.3 Aineistonkeruumenetelmä

Yhdessä tutkimuksessa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä, aineistoja, teorioita, myös kvantitatiivista ja kvalitatiivista aineistoa, saman tutkimusongelman ratkaisemiseksi. Menetelmää kutsutaan silloin triangulaatioksi. (Kurkela.) Opinnäytetyössä on käytetty laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää sekä osittain määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Kvalitatiiviseen tutkimukseen liittyy aina kvantitatiivinen komponentti. Toisaalta kvantitatiivinen tutkimus ei ole pelkkiä numeroita, koska silloin se ei täytä tutkimuksen määritelmää. Johtopäätöksenä voidaan sanoa, että täysin määrällistä tai laadullista tutkimusta ei ole olemassa. (Jokivuori & Hietala 2007, 22.)

Lähtökohtana laadullisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen ja siinä pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2000, 152). Määrällisen tutkimusmenetelmän tavoitteena on saada vastaus kysymyksiin, jotka pohjautuvat tutkimusongelmiin (Heikkilä 2005, 13). Määrällinen tutkimusaineisto on aina tiivistetty numeraaliseen havaintomatriisiin (Kurkela). Opinnäytetyöllä saatiin numeraalista tietoa vanhempien mielipiteistä.

Opinnäytetyössä on keskitytty vanhempien näkökulmiin ja selvitettiin heidän mielipidettään versosta. Opinnäytetyössä on pyritty tuomaan luotettavaa ja ajankohtaista teoreettista tietoa restoratiivisesta oikeudesta johon verso menetelmänä kuuluu.

Haastattelu muotona voidaan käyttää strukturoitua tai puolistrukturoitua haastattelua tai kyselylomaketta. Strukturoidussa haastattelussa kysymysten muotoilu ja järjestys on kaikille sama. Myös vastausvaihtoehdot ovat valmiit, vastaaja pyydetään valitsemaan vastausvaihtoehdoista itselleen sopivin tai sopivimmat. Puolistrukturoitu haastattelu poikkeaa strukturoidusta haastattelusta siinä, että kysymykset ovat kaikille samat, mutta ei käytetä valmiita vastausvaihtoehtoja, vaan haastateltava saa vastata omin sanoin. (Eskola & Suoranta 2005, 86.)

Opinnäytetyöhön valittiin kyselylomake aineistonkeruumenetelmäksi, koska se koettiin yksinkertaisimmaksi tavaksi tavoittaa oppilaiden vanhemmat. Anonyymi vastaus antoi vanhemmille mahdollisuuden kertoa todelliset mielipiteensä ja vastamaan kaikkiin kysymyksiin. Opinnäytetyössä on käytetty strukturoitua sekä puoli-

strukturoitua kyselylomaketta, koska haluttiin nimenomaan vanhempien itse tuottamaa kirjoitusta määrällisen tiedon lisäksi.

7.4 Kyselylomakkeen laadinta

Kyselytutkimuksella saadaan kerättyä laaja tutkimusaineisto. Samalla kertaa voidaan kysyä montaa asiaa monelta eri ihmiseltä. Huolellisesti laadittu kyselylomake on helppo käsitellä tallennettuun muotoon ja analysoida tuloksia tietokoneen avulla. (Hirsijärvi ym. 2000, 184.) On olemassa kahdenlaisia kysymyksiä: avoimia kysymyksiä ja monivalintakysymyksiä. Avoimessa kysymyksessä kysytään yhtä asiaa kerrallaan ja vastaukselle jätetään hyvin tilaa. Monivalintakysymyksessä pyritään etsimään kaikki vastausvaihtoehdot. Vaihtoehdoista vastaaja valitsee ohjeen mukaan yhden tai useamman vaihtoehdon. (Kurkela.)

Kyselylomakkeen laadintaan tarvitaan kirjallisuuteen perustuvaa teoriapohjaa. Tutkijan tulee miettiä tutkimus-ongelmaa ja sen täsmentämistä. Lomake ei saa olla satunnainen kysymyskokoelma, siksi tutkijan on varmistuttava siitä, että kysymykset antavat vastauksen selvittävään asiaan. Kysymyksiä ei enää voi muuttaa, kun kyselylomakkeet on lähetetty ja tiedot saatu. Kysymysten tulee edetä loogisesti jolloin vastaaja voi ymmärtää lomakkeen rakenteen. Lomakkeessa tulee selvitä tutkimuksen tarkoitus, tekijät, tietojen käyttötarkoitus, otoskehikko ja tietosuojalaki. Kyselylomakkeen ulkoasulla on merkitystä. Sen pitäisi antaa vastaajalle tietoa miten lomaketta täytetään, sivun tulisi muodostaa toimiva kokonaisuus niin, että vastaaja näkee mikä on kysymys ja mihin vastataan. Kysymykset on hyvä numeroida. (Heikkilä 2001, 47–49; Kurkela.)

Opinnäytetyön kyselylomakkeella selvitettiin tutkimusongelmia: onko Kymenlaakson Steinerkoululla tarvetta versolle? Soveltuuko verso vanhempien mielestä Kymenlaakson Steinerkouluun menetelmäksi? Ongelman ratkaisemiseksi tarvittiin tietoa, siitä mitä verso on, mihin versoa käytetään, miksi versoa käytetään ja miksi versoa ei käytettäisi. Näihin kysymyksiin haettiin vastausta käsitekartan avulla, jonka pohjalta muodostettiin kysymykset kyselylomakkeeseen. Tutkimustiedon pohjana oli restoratiivinen oikeus johon verso menetelmänä perustuu.

Sivuja opinnäytetyön kyselylomakkeeseen tuli kolme ja kysymyksiä on yhteensä yhdeksän jotka on numeroitu. Kyselylomakkeeseen valittiin avoimia ja monivalintakysymyksiä. Avoimia kysymyksiä on neljä ja monivalintakysymyksiä viisi. Kyselyt

ryhmiteltiin loogisesti eteneväksi. Viimeiselle sivulle jätettiin kolme avointa kysymystä jotka koskevat varsinaisesti versoa. Kyselylomakkeen yhteyteen laadittiin saatekirje, jonka tarkoituksena oli antaa tietoa tutkimuksen tarkoituksesta, tavoitteista, tekijästä, käyttötarkoituksesta sekä tietosuojasta. Kyselylomakkeet jaettiin kirjjekuorissa, jotka vanhemmat palauttivat suljettuina luokan opettajalle. Kyselylomakkeen kirjjekuorissa oli lisäksi vanhemmille sivunmittainen tietopaketti versosta sekä tietoa, siitä mistä lisätietoa tarvittaessa saa.

Kyselylomakkeessa ei käytetty sanaa kiusaaminen, vaan kysyttiin mielipaha- ja ristiriitatilanteista. Koulukiusaamisen määritelmän mukaan koulukiusaamisesta voidaan puhua vain silloin kun kyseessä on toistuva ja tahallinen heikompaan osapuoleen kohdistuva negatiivinen käytös. Koulukiusaamisen tunnusmerkit eivät täyty jos kiusoitte- lun ja hännäämisen kohteeksi joutuu joku lapsiryhmän jäsenistä satunnaisesti. Kiusaamiseksi ei myöskään luokitella kahden lapsen välien selvittelyä ja riitelyä. (Salmivalli 2003, 11; Hamarus 2008, 12.)

7.5 Lomakkeen toimivuuden tarkastaminen

Valmis kyselylomake on syytä tarkistaa jollain tavalla. Pilottitutkimuksella voidaan pienelle joukolle todellisia kohdehenkilöitä tehdä haastattelu suunnittelulla lomakkeella. Tällä tavalla voidaan ennakoida esiintyvät ongelmat ja korjailta lomaketta. Opin- näytetöiden kyselylomakkeita voidaan testata toisten opiskelijoiden avulla. Työtove- reiden ja toisten tutkijoiden kommentit auttavat myös. Tärkeintä on käydä itse kriitti- sesti kyselylomake läpi ja palauttaa mielen mistä olikaan kyse. (Kurkela.)

Opinnäytetyön kyselylomake tarkistettiin kahdella kohderyhmään kuuluvalla, joista toista haastateltiin kyselylomakkeen pohjalta ja toinen täytti kyselylomakkeen. Lisäksi lomake tarkistettiin opinnäytetyön ohjaajilla, joista toinen oli oppilaitoksesta ja toinen tilaajataholta. Saadun palautteen pohjalta kyselylomaketta muutettiin muun muassa si- ten, että avoimia kysymyksiä vähennettiin ja osa vaihdettiin monivalintakysymyksiksi. Tehdyt muutokset helpottivat analysointia.

7.6 Analyysimenetelmä

Tutkimuksen ydinasia on tutkimusaineiston analysointi, tulkinta ja siitä tehtävät joh- topäätökset. Tässä vaiheessa tutkijalle selviää, minkä tyyppisiä vastauksia hän esittä-

miinsä kysymyksiin saa. Aineistosta päästään tekemään päätelmiä esitöiden jälkeen. Tutkimustulosten käsittely ja analysointi aloitetaan mahdollisimman pian kyselylomakkeiden palautumisen jälkeen. (Hirsijärvi ym. 2000, 209–211.) Tutkimuksessa havaintoja tarkastellaan siinä mielessä aina johtolankoina, että niitä tarkastellaan vain ja ainoastaan tietystä, eksplisiittisesti määritellystä näkökulmasta. Tällaista erityistä näkökulmaa nimitetään teoreettiseksi viitekehyykseksi. (Alasuutari 2001, 79.)

Kysymyslomakkeen avoimet vastaukset luettiin tarkkaavaisesti läpi ja kirjoitettiin puhtaaksi tietokoneella. Puhtaaksi kirjoitetut vastaukset luettiin uudestaan ja alleviivattiin erivärisillä korostusväreillä samankaltaisia ilmaisuja. Alkuperäisilmaisut ryhmiteltiin omiin alakategorioihin. Esimerkiksi version soveltuvuus Steinerpedagogiikkaan vastaukset ryhmiteltiin kyllä, ehkä, ei ja vastauksista poimittiin suoria lainauksia molemmista ääripäistä myöhempää käyttöä varten.

Määrällistä eli kvantitatiivista tietoa ilmaistaan aina numeerisesti. Määrällinen aineisto voidaan analysoida käyttämällä frekvenssijakaumaa eli erityyppisten havaintojen lukumäärää aineistossa. (Vilka 2007, 121.) Palautetut kyselylomakkeet numeroitiin ja aineisto käytiin kysymys kerrallaan läpi. Strukturoitujen kysymysten vastausten tulokset laskettiin yhteen käsin, koska se tuntui nopeimmalta ja helpoimmalta tavalta. Vastauksista tehtiin Excelillä helposti luettavia taulukoita vastausvaihtoehdoista.

7.7 Toteutusaikataulu

Marraskuussa 2011 valittiin aihe version esittelytilaisuudessa Turussa. Aiheenvälinnan jälkeen haettiin aiheenvahvistus koululta. Versoon ja teoreettiseen viitekehyykseen restoratiiviseen oikeuteen tutustuttiin alusta alkaen. Teoriatietoon tutustumisen yhteydessä suunniteltiin kysymyslomaketta käsitekartan avulla.

Vanhempien kyselyhaastattelulle pyydettiin lupa Kymenlaakson Steinerkoulun johtokunnalta ja opettajilta joulukuussa 2011. Samaan aikaan alustava kyselylomake oli valmis ja kyselylomakkeen testaus tapahtui viikoilla 52–1. Ennen varsinaista kyselyä vanhemmille lähetettiin ensitietoa (liite 1) kyselystä tammikuussa 2012, samoihin aikoihin esitettiin opinnäytetyön suunnitelma vastaavalle opettajalle ja kirjoitettiin verso lyhyesti -esitettä. Varsinaiset kyselylomakkeet (liite 2) ja verso lyhyesti -esite (liite 3) jaettiin vanhemmille 20.1.2012 ja valmiit vastaukset pyydettiin palauttamaan luokan opettajille 31.1.2012. Vastausaikaa oli 12 päivää, viimeiset vastaukset saatiin kuitenkin

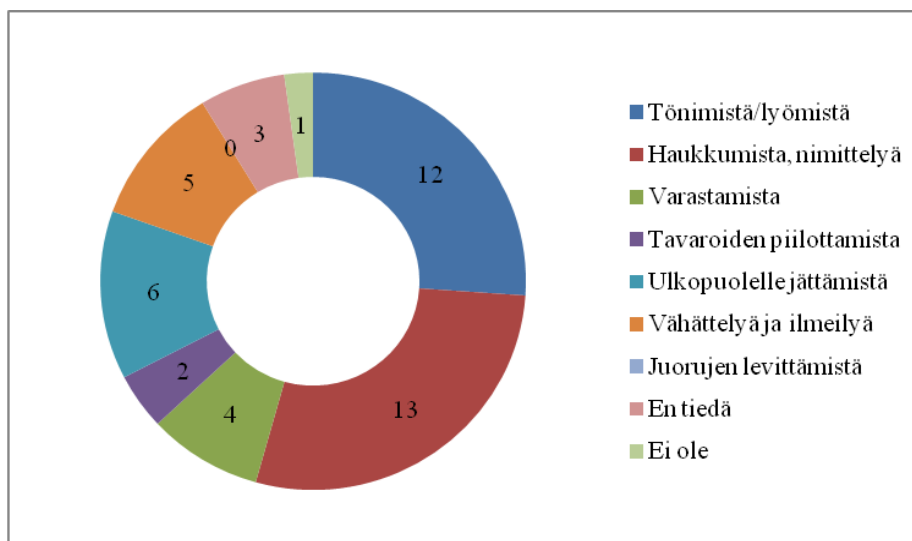
kin vasta 17.2.2012. Helmikuussa vastaukset numeroitiin ja analysoitiin, samalla kirjoitettiin teoriaa. Huhtikuussa opinnäytetyö kirjoitettiin viimeistelyä vaille valmiiksi.

8 TUTKIMUSTULOKSET

Kyselylomakkeita jaettiin 44 kappaletta ja vastauksia saatiin takaisin 21. Vastausprosentiksi muodostui 48. Osa vastaajista ei ollut vastannut kaikkiin kysymyksiin. Tutkimustulosten yhteydessä puhutaan vanhemmista ja tarkoitetaan tutkimukseen osallistuneen Kymenlaakson Steinerkoulun vanhempia, myös koulusta puhuttaessa tarkoitetaan tutkimukseen osallistunutta Kymenlaakson Steinerkoulua.

8.1 Mielipaha- ja ristiriitatilanteet

Monivalintakysymyksellä yksi kartoitettiin, minkälaiset tilanteet vanhemmat kokevat mielipaha- ja ristiriitatilanteiksi. Vastaajat saivat valita yhden tai useamman vaihtoehdon. Vanhemmat valitsivat yleisimmän mielipaha- ja ristiriitatilanteen koululla olevan sanallista kiusaamista, kuten haukkumista, nimittelyä, pilkkaamista ja ulkonäöstä huomauttelua (13 vastausta). Monivalintakysymyksen toiseksi yleisin vastaus oli tönniminen ja lyöminen (12 vastausta). Muita valittuja vaihtoehtoja olivat ryhmästä ulkopuolelle jättäminen, vähättely ja ilmeily, varastaminen sekä tavaroiden piilottaminen. Kolme vanhemmista ilmoitti, ettei tiedä mielipahatilanteista koululla. Juorujen levittämistä ei ollut yhdenkään vanhemman tiedossa. Yksi vanhemmista oli sitä mieltä, että mielipaha- ja ristiriitatilanteita ei ole koululla. Kuvassa 1 näkyvät vastausten määrät eri vaihtoehtoihin.

Kuva 1. Mielipaha- ja ristiriitatilanteet koulussa

Kysymyksellä 2 haluttiin selvittää havaitaanko koululla mielipaha- ja ristiriitatilanteet, jolloin niihin voidaan tarvittaessa puuttua. Valtaosa eli 16 vanhempaa vastasi opettajien ja henkilökunnan havaitsevan mielipaha- ja ristiriitatilanteet koulussa. Neljän vanhemman mielestä tilanteet havaittiin harvoin, yksi vanhemmista ei tiennyt.

Kysymyksellä 3 kartoitettiin vanhempien mielipidettä koulun ilmapiirin avoimuudesta. Vastausten valintojen perusteella oppilaat ovat voineet kertoa avoimesti mielipaha- ja ristiriitatilanteista opettajille ja henkilökunnalle (11 vastausta). Kolmen vanhemman mielestä tilanteista oli voinut kertoa harvoin, seitsemän vanhempaa ei tiennyt.

Kysymyksen 4 vastausvalintojen mukaan mielipaha- ja ristiriitatilanteisiin puututtiin koulussa tehokkaasti (3 vastausta), riittävästi (8 vastausta), vähän (6 vastausta), neljä vastaajista ei osannut sanoa. Kukaan vastaajista ei ollut sitä mieltä, että tilanteisiin ei olisi puututtu koulussa.

8.2 Mielipaha- ja ristiriitatilanteisiin puuttumisen keinot

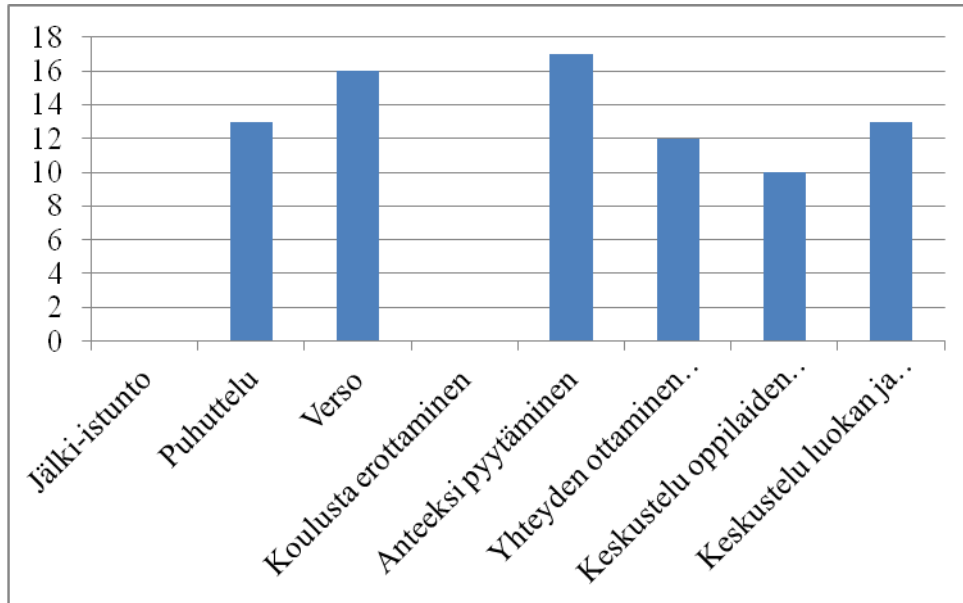
Kysymykseen 5 vastanneista vanhemmista 95 prosenttia (18 vastausta) piti keskustelua ja puhuttelua eniten käytettynä keinona puuttua mielipaha- ja ristiriitatilanteisiin. Muina käytettyinä keinoina oli mainittu anteeksi pyytäminen ja tapahtumakulun kysyminen. Myös yhteyden ottaminen vanhempiin oli mainittu. Kysymys oli avoin ja vastanneita vanhempia oli 19. Alla on esimerkkejä vanhempien vastauksista:

”Keskustelua oppilaiden kanssa, Vaaditaan anteeksipyyntö, jos on aiheuttanut toiselle jotakin mielipahaa tms.” (lomake nro 2)

”Opettaja ottaa yhteyttä vanhempiin jos tilanne jatkuu, vanhemmat pysyvät ”ajan tasalla” konfliktitilanteita aina.” (lomake nro 18)

Kysymykseen 6 oli annettu kahdeksan vaihtoehtoa miten puuttua mielipaha- ja ristiriitatilanteisiin. Vanhemmat saivat valita yhden tai useamman vaihtoehdon, joka heidän mielestään olisi toimiva. Toimivaksi menetelmäksi puuttua mielipaha- ja ristiriitatilanteisiin oli 81 prosenttia vastanneista vanhemmista valinnut anteeksi pyytämisen (17 vastausta) ja vertaissovittelun (16 vastausta). Vastaajista 62 prosenttia oli valinnut toimivaksi menetelmäksi puhuttelun sekä keskustelun luokan ja opettajan kanssa. Yli puolet vastanneista (57 prosenttia) valitsi yhteyden ottamisen vanhempiin toimivaksi

menetelmäksi. Keskustelua oppilaiden ja henkilökunnan kanssa piti hyvänä valintana 48 prosenttia vastanneista. Jälki-istuntoa ja koulusta erottamista kukaan ei valinnut hyväksi käytännöksi. Vastaukset määrittäin näkyvät kuvassa 2.

Kuva 2. Vanhempien mielestä toimivat menetelmät

8.3 Verson hyödyt ja haasteet

Kysymyksillä 7–9 kartoitettiin vanhempien mielipidettä versosta, sen hyödyistä, haasteista ja soveltuvuudesta steinerpedagogiikkaan. Kysymykset olivat avoimia.

Vastanneista vanhemmista 78 prosenttia oli sitä mieltä, että verso sopii steinerpedagogiikkaan hyvin (14 vastausta), 11 prosenttia oli sitä mieltä, että sopii ehkä (2 vastausta) ja 6 prosenttia, että ei sovi ollenkaan (1 vastaus). Yksi vanhemmista ei osannut sanoa. Kolme vanhempaa ei vastannut kysymykseen. Vastauksista ilmeni, että verso koetaan toimivaksi ja järkeväksi menetelmäksi, jos se toteutuu niiden rajojen mukaan, jotka on kuvattu. Alla on muutamia esimerkkejä vanhempien vastauksista:

”Sopii erinomaisesti. Tätä mallia pitäisi ehdottomasti kehittää ja toteuttaa.” (lomake nro 12)

”Sopii ihan joka paikkaan, jos yksikin oppilas ”pelastuu” kiusaamiselta tosin kaikkiin lapsiin ei varmasti tehoa, jos empatiakyky puuttuu tai opp. ei ota keskustelua tosissaan.” (lomake nro 4)

”Soveltuu mutta ei vielä meidän kouluun.” (lomake nro 7)

”Mielestäni nykyinen käytäntö (aikuiset mukana sovittelussa) toimii hyvin, lisäksi Steinerpedagogiikka mahdollistaa esim. kertomusaineiston (ns. moraalikertomukset) käytön tilanteen hoidossa.” (lomake nro 8)

Kysymyksen 8 vastauksista ilmeni useamman vanhemman huoli siihen, löytyykö sopivia oppilaita sovittelijoiksi, onko aikaa ja resursseja koulutukseen, ollaanko tilanteissa rehellisiä, otetaanko vertaissovittelu tosissaan, mitä se vaatii henkilökunnalta ja onko kaikki halukkaita sitoutumaan menetelmään. Haasteena nähtiin myös se, etteivät kaikki oppilaat halua ehkä totella toista oppilasta, ja oltiin huolestuneita sovittelijan kuormittuvuudesta. Muutaman vanhemman mielestä koulun oppilasmäärä koettiin liian pieneksi. Kiinnostusta versoa kohtaan oli, mutta kaivattiin lisää tietoa toimivuudesta, kustannuksista, ajankäytöstä ja kokemuksista. Huolena ilmaistiin myös pelko ”väli-tuntioikeudesta”, jos aikuiset eivät ole tukena selvittämässä asioita. Alla on suoria lainauksia vanhempien huolenaiheista:

”Ylipäättään osapuolilla voi olla hyvin erilaiset vuorovaikutustaidot. Olen hieman skeptinen sovittelijaroolin antamiselle lapselle.” (lomake nro 14)

”Noudattaminen, sitoutuminen Versoon kaikkien tulisi tiedostaa miten toimitaan. Koulun kasvu -> Verso olisi hyvä ottaa käyttöön ja sisäistää se ennen kun koulun oppilasmäärä kasvaa...” (lomake nro 12)

”Sovittelijoille tuleva mielipaha tms. tunne jos eivät ”onnistu” sovittelussa.” (lomake nro 18)

Vanhempien vastauksista verson hyötyihin oli paljon sovitteluun kuuluvia taitoja: sosiaaliset taidot, empatiakyky, yhteenkuuluvuuden tunteen lisääntyminen, varhaisessa vaiheessa puuttuminen, yhteishengen ylläpitäminen ja parantaminen, luottavaisen ja turvallisen ilmapiirin säilyminen, vastuunotto, kannustava ja hyvä ilmapiiri, ymmärrys, toisen asemaan asettuminen, kasvaminen kulttuuriin johon kiusaaminen ei kuulu, syy-seuraussuhteen oppiminen sekä ratkaisukeskeisen menettelytavan oppiminen. Vanhempien mielestä verso auttaa lapsia pärjäämään sekä estää ongelmien toistumista samojen objektien kohdalla. Alla on muutamia suoria lainauksia vastauksista:

”Voi edistää eri koululuokkien välistä yhteenkuuluvuuden tunnetta.”

(lomake nro 14)

”Yhteishengen ylläpitäminen ja parantaminen. Luottavaisen ja turvallisen ilmapiirin säilyminen oppilasmäärän kasvaessa. Reilu ja rehti meini kehittyä ja säilyä ja lisäksi uskoisin, että Verso kehittää vastuunotamista, yhteistyötä ja kannustavaa ja positiivisesti hyväksyvää ilmapiiriä. ”Ketään ei jätetä”.” (lomake nro 12)

”Lapset oppisivat ymmärtämään miltä kiusatusta tuntuu – uskoisin että ajan myötä, eli vaikka aikuisena, kaikesta tästä olisi hyötyä.” (lomake 11)

”Verso voisi kehittää koulun ilmapiiriä vielä parempaan suuntaan kun annetaan vanhemmille oppilaille vastuuta, tavallaan ”kummioppilas toimintaa”.” (lomake nro 5)

”Kaikesta yhteisesti huolehtimisesta ja sopimisesta on hyötyä yhteisölle. Ristiriitoihin puuttuminen varhaisessa vaiheessa on hyvä asia.” (lomake nro 13)

9 TULOSTEN TARKASTELU JA POHDINTA

Oikeudenmukaisuuden kokemuksen saavuttamiseksi koulun ilmapiirin pitäisi olla sellainen, että yhteisöllinen tuki ja kontrolli jakautuvat tasaisesti oppilaille (Ellonen 2008, 96–99). Vastausten mukaan koulu on yhteisöllinen ja pieni, jossa oppilaat ja opettajat tuntevat toisensa. Vanhempien mielestä koululla yleensä havaitaan ja tiedostetaan mielipaha- ja ristiriitatilanteet, jolloin niihin voidaan myös puuttua. Viidesosa vastanneista vanhemmista oli kuitenkin sitä mieltä, että tilanteita havaitaan harvoin josta voidaan päätellä, että yhteistyötä ja menetelmiä on hyvä kehittää.

Oppilailla tulisi olla riittävästi väyliä, joiden kautta he voivat tuoda näkemäänsä ja kokemaansa kiusaamista esiin. Tärkeää on myös se, että oppilaat ja aikuiset tietävät, miten he menettelevät havaitessaan kiusaamista, miten kiusaamistilanteet käsitellään ja mitä kiusaamisesta seuraa. (Hamarus 2008, 117–119.) Vastausten perusteella oppilaat voivat yleensä kertoa henkilökunnalle näkemäänsä, kuulemaansa ja kokemaansa.

Kaikkien mielestä tämä ei kuitenkaan toteudu ja voidaan päätellä, että väyliä tarvitaan lisää ja verso on tutkimuksien mukaan toimiva menetelmä. Verson avulla oppilaat ja aikuiset tietäisivät, miten menetellä ja menetelmä toimisi myös ennaltaehkäisevänä. Vastauksista selviää, että koululla tapahtuneet mielipaha- ja ristiriitatilanteet ovat sellaisia, että niihin voidaan verson avulla puuttua.

Yhteisen ja selkeän toimintamallin avulla voidaan tehokkaasti puuttua ongelmiin. Opetussuunnitelmassa on otettava huomioon kiusaamisen ennaltaehkäisy. Ennaltaehkäisyyn liittyvät kodin ja koulun yhteistyö sekä terveen itsetunnon tukeminen. (Hamarus 2008, 23.) Myös lainsäädäntömme on turvannut lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kirjaamalla ne lakeihin. Vastauksista voidaan päätellä, että olemassa olevat keinot koetaan hyviksi ja toimiviksi, toimintamalleja pitäisi kuitenkin aika ajoin tarkastella ja kehittää. Verso olisi uusi väylä minkä kautta oppilaat voisivat oppia yhteistyökykyä ja käydä oppimistarkoituksessa ristiriitoja läpi. Restoratiivinen oikeus antaa koululle mahdollisuuden oppilaiden osallisuuden lisäämiseen, oppilaiden itsetunnon ja moraalien kohottamiseen sekä yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tukemiseen. (Hopkins 2006, 28.)

Vanhempien vastausten mukaan keskustelua ja sopimista pidetään tärkeänä sekä kodin ja koulun yhteistyötä. Restoratiivinen oikeus tukee vanhempien mielipidettä, koska restoratiivisen oikeuden mukaan konfliktit voidaan ratkaista kuuntelemalla ja puhumalla, ei syylistämällä. Verso tukee myös kodin ja koulun yhteistyötä. Vanhemmat voivat olla ohjaamassa aktiivisesti ristiriitatilanteita sovitteluun. Huoltajien ja koulun henkilökunnan yhteistyö tiivistyy ja vahvistuu, kun kaikilla on yhteinen työväline, sovittelun tilaus, käytössään. Aina sovittelu ei tuota tulosta tai sopimusta ei pidetä, silloin tapaus siirtyy koulun muihin menettelyihin. (Gellin 2011, 43.)

Vastauksista ilmeni vanhempien huoli sovittelijoiden taidoista sovittella, ”välituntioikeuden” tapahtumisesta, kun aikuiset eivät ole mukana sovittelussa sekä otetaanko vertaissovittelu tosissaan ja kuormittuvatko sovittelija oppilaat liikaa. Kiilakosken (2009) tutkimuksen mukaan vanhempien huoli ja epäilykset lasten kuormittuvuudesta vähenee, kun sovittelu on ollut koululla käytössä ja tullut tutuksi. Opettaja tai sovittelun ohjaaja tarkastaa etukäteen, sopiiko tapaus vertaissovitteluun. Oppilaita ei koskaan jätetä yksin vaan aikuinen on tavoitettavissa sovittelun aikana sekä jälkeen ja vastuu on aina aikuisella. Suomen vertaissovittelutoiminnan kehittämistyöryhmän seuranta-

tutkimukseen vastanneista sovittelun osapuolina olleista oppilaista 87 prosenttia piti hyvänä sitä, että riitoja voi ratkaista vertaissovittelun avulla ilman aikuista. Vertaissovittelija oppilaista 90 prosenttia piti tehtävää tärkeänä ja mielekkäänä. (Gellin 2010, 78.) Lorenzo-projektin tutkimuksen mukaan vertaistoiminta lisäsi avoimuutta ja paransi koulun ilmapiiriä, opettajat kokivat koulun turvallisemmaksi ja vanhemmat arvostivat vertaistoimintaa (Naylor & Cowie 1999). Vuoden 2005 vertaissovittelutoiminnan seurantalutkimuksen mukaan oppilaat ovat omaksuneet sovittelun periaatteet hyvin (Gellin 2007, 7–8).

Kyselylomakkeiden avulla ei löytynyt yksimielisiä vastauksia tutkimusongelmiin, mikä ei ollut tarkoitustakaan. Vanhempien vastausten perusteella koulun ilmapiiri on pääsääntöisesti avoin, ongelmat tiedostetaan koulussa ja niihin pyritään puuttumaan. Vanhempien vastauksista löytyy restoratiivisen sovittelun avulla opittavia taitoja, joilla saadaan aikaan pysyviä ongelmanratkaisuvalmiuksia kertaratkaisujen sijaan. Vastauksista voidaan päätellä, että enemmistön mielestä verso koetaan hyväksi ja kasvattavaksi keinoksi, eikä se ole ristiriidassa muiden koulun käytäntöjen eikä steinerpedagogiikan kanssa. Toisaalta voidaan päätellä, että vanhemmat joiden mielestä tilanteisiin ei puututa tai niitä ei huomata kaipaavat lisää menetelmiä ja verso voisi olla yksi vastaus heidän tarpeisiinsa.

Vastausten perusteella koululla on toimivana menetelmänä keskustelu ja avoin vuorovaikutus, josta voidaan päätellä että, verso täydentäisi koululla jo olevaa menetelmää. Versossa ja steinerpedagogiikassa tunne-elämän taidot ja toisten huomioon ottaminen ovat tärkeää. Verson ydin on dialogissa, oppimisen halussa ja toisen ihmisen näkökulman ymmärtämisessä (Verso 2011). Steinerpedagogiikan mukaan lasten pitäisi saada omakohtainen käsitys asioista ja heille pitäisi antaa mahdollisuus tahdon kasvatukselle ja luovuudelle (Paalasmaa 2012). Myös vastuullisuuteen kasvaminen, tulevaisuuteen suuntautuneisuus ja yhteisöllisyys ovat versossa ja steinerpedagogiikassa tärkeitä. Vuorovaikutustaitoja arvostetaan molemmissa joten verso soveltuu hyvin steinerpedagogiikkaan ja tukee sitä.

9.1 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyön tavoitteet toteutuivat ja sain vastaukset tutkimusongelmiin sekä uutta tietoa vanhempien mielipiteistä versoa kohtaan. Vastausprosentti jäi mielestäni turhan alhaiseksi. Ulkomaanharjoitteluun lähtöni takia en lähettänyt vanhemmille muistutus-

kirjettä enkä kyselylomaketta uudestaan. Näin toimimalla olisin todennäköisesti saanut paremman vastausprosentin.

Sain kyselylomakkeen kysymyksillä hyviä, kattavia vastauksia ja olen kyselylomakkeeseen pääosin tyytyväinen. Kysymyksen kuusi monivalintakysymyksen vastausvaihtoehtoihin oli jäänyt tarkistuksesta huolimatta epäloogisuus. Kaksi vastausvaihtoehtoa oli sisällöltään vastaavia. Vaihtoehtoihin olin laittanut: keskustelu oppilaiden ja henkilökunnan kanssa sekä keskustelu luokan ja opettajan kanssa. Vaihtoehdot olisi voinut korvata yhdellä vaihtoehdolla.

Haastavaa oli miettiä, onko teoriaa liikaa vai liian vähän. Opinnäytetyön sivumäärä asettuu annettuihin raja-arvoihin 35 – 60 sivua. Teoriaosuudessa pyrin antamaan vastauksia vanhemmilta tulleisiin haasteisiin ja ennakkoluuloihin, joita tuli esille kyselylomakkeiden kautta.

Tutkimustulosten luotettavuuteen vaikuttaa se, miten rehellisesti vanhemmat vastasivat kysymyksiin. Kysymykset olivat nimettömiä, jotta vastauksista saataisiin totuudenmukaisia ilman tunnistamisen pelkoa. Kaikki vastanneista ei tiennyt tai osannut sanoa vastausta osaan kysymyksistä, se saattaa vääristää jonkin verran tutkimustuloksia. Opinnäytetyön tuloksia olen pyrkinyt kuvaamaan totuudenmukaisesti ja tarkasti, mikä osaltaan lisää luotettavuutta.

Opinnäytetyön lähteenä käytin mahdollisimman uusia ja luotettavia lähteitä. Internetlähteitä käytin tarkistaen niiden luotettavuuden. Lähteiden ongelmana oli päällekkäinen tieto, useissa lähteissä oli samaa asiaa ja samoja lainauksia. Ongelmana oli myös kolmen kuukauden mittainen ulkomaanharjoitteluni, en voinut ottaa mukaan kaikkea kirjallisuutta vaan tein ennen lähtöä muistiinpanoja ja käytin internetlähteitä. Uutta tutkimatonta tietoa tuotettiin vanhempien mielipiteistä versosta kyselylomakkeilla.

Tutkimus eettisyys ohjaa tieteellistä toimintaa. Opinnäytetyössäni se tarkoittaa, etten ole väärentänyt enkä keksinyt itse tutkimusaineistoa. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista eikä henkilökohtaisia asioita kysytty. Tutkimukselle sain luvan Kymenlaakson Steinerkoulun opettajilta ja johtokunnalta. Tutkittaville ei ollut haittaa osallistumisesta, kyselylomakkeet käsittelin anonymisti ja kyselylomake vastaukset hävitin tutkimuksen jälkeen, tästä kerroin vanhemmille etukäteen kyselylomakkeella. Varmistin, ettei vastaajien henkilöllisyys ollut tunnistettavissa vastausten suoria lainauksia

käyttäessäni. Vanhemmille laitan kiitoskirjeen vastauksista, jossa kerron myös tutkimustuloksista ja annan linkin valmiiseen opinnäytetyöhön.

9.2 Jatkotutkimuksen aihe ja työn hyödynnettävyys

Jatkotutkimuksen aihe samaan kohderyhmään voisi olla: Herättikö tutkimuskysely keskustelua opettajien ja vanhempien keskuudessa verson ottamisesta menetelmäksi kouluun? Auttoivatko tutkimustulokset saamaan verson menetelmäksi kouluun? Mitä mieltä vanhemmat ovat verson ottamisesta, kun verso on toiminut menetelmänä koululla jonkin aikaa? Vastauksista ilmeni myös haasteita ja vastausten etsiminen haasteisiin voisi olla yksi jatkotutkimus aihe: Oliko sovittelijoita helppo löytää? Koettiin ko sovittelukoulutus riittäväksi? Kuormittuvatko sovittelijaoppilaat liikaa?

Opinnäytetyön tekeminen oli haastavaa ja mielenkiintoista, sain uusia ideoita ja innostus vertaissovittelua kohtaan kasvoi opinnäytetyötä tehdessä lisää. Opinnäytetyön teoria osuutta rakensin osin sen perusteella, että työtä voi hyödyntää esimerkiksi vanhempainilloissa avaamaan keskustelua verson ottamisesta menetelmäksi kouluun. Sosionomit voivat käyttää opinnäytetyön tietoa asiakastilanteissa, esimerkiksi keskustella nuorisokodilla sovittelun mahdollisuudesta jos nuorilla on rikostaustaa. Opinnäytetyön pohjalta voi herättää myös keskustelua miten, mallia voi kehittää ja soveltaa nuorisokotimaailmaan. Opinnäytetyöni tilaajataho voi hyödyntää saamaani uutta tietoa vanhempien mielipiteistä tutkimuksissaan. Itse voin hyödyntää opinnäytetyötäni keskusteluissa ja neuvotteluissa johtokunnan, vanhempien sekä opettajien kanssa verson saamisesta Kymenlaakson Steinerkouluun menetelmäksi.

Olen tyytyväinen opinnäytetyön lopputulokseen ja olen ottanut sovittelun avaimet kunnioituksella vastaan, joita vuoden 2009 kansainvälinen sovittelun teemavuosi on tarjonnut. Kansainvälinen sovittelun teemavuoden tarkoituksena oli kannustaa yhteisöjä ratkaisemaan konflikteja kestävän rauhan aikaansaamiseksi. Silloin YK:n päätöslauselmassa viitattiin, että sovinnon ja sovittelun säilymiseksi tarvitaan taidoiksi eli avaimiksi toisten kunnioitusta, suvaitsevaisuutta, totuutta ja oikeudenmukaisuutta jotka toteutuvat yhteistyöllä ja keskinäisellä vuoropuhelulla. Sovittelu on arkipäiväinen taito jota me kaikki tarvitsemme. (Havu 2009.)

LÄHTEET

- Ahola, T. & Hirvihuhta, H. 2002. Vääryydestä vastuuseen: miten ohjata lapset ja nuoret ottamaan vastuu teoistaan. 2. korjattu painos. Helsinki: Opetushallitus.
- Alasuutari, P. 2001. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Bardy, M. 2009. (toim.) Lastensuojelun ytimissä. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinninlaitos.
- Brunila, T. 2010. Sovittelu – tie tulevaisuuteen. Teoksessa: Poikela, E. (toim.) Sovittelu - Ristiriitojen kohtaamisesta konfliktien hallintaan. Jyväskylä: PS-kustannus, s. 21–43.
- Ellonen, N. 2008. Kasvuyhteisö nuoren turvana. Sosiaalisen pääoman yhteys nuorten masentuneisuuteen ja rikekäyttäytymiseen. Väitöskirja. Tampereen yliopisto.
- Elonheimo, H. 2002. Restoratiivinen oikeus korjaa rikoksen aiheuttamat vahingot. Haaste-lehti 3/2002. Internetsivut. Saatavissa: <http://www.haaste.om.fi/Oikeapalsta/Haku/1247666378632> [viitattu 11.3.2012].
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7.painos. Tampere: Vastapaino.
- Flinck, A. 2011. Sovittelu tähtää väkivallan loppumiseen. Tesso-lehti 6/2011, s. 30–31.
- Gellin, M. 2007. Artikkelin Verson seurantakyselyjen tuloksista. Suomen sovittelu forumin internetsivut. Saatavissa: http://www.ssf-ffm.com/vertaissovittelu/assets/files/ARTIKKELI_Verson%20seurantakyselyjen%20tuloksista.pdf [viitattu 24.3.2012].
- Gellin, M. 2010. Koulussa sopu sijaa antaa – vertaissovittelun tuloksia. Teoksessa: Poikela, E. (toim.) Sovittelu - Ristiriitojen kohtaamisesta konfliktien hallintaan. Jyväskylä: PS-kustannus, s. 69–89.

Gellin, M. 2011. Sovittelu koulussa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Haarakangas, K. 2011. Voimistava läsnäolo. Mielen tiet lapsuudesta vanhuuteen. Helsinki: PS-kustannus.

Hamarus, P. 2006. Koulukiusaaminen ilmiönä. Yläkoulun oppilaiden kokemuksia kiusaamisesta. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.

Hamarus, P. 2008. Koulukiusaaminen. Huomaa, puutu, ehkäise. Helsinki: Kirjapaja.

Havu, P. 2009. Suunnista, seikkaile ja sovitele. Kunnioitus, suvaitsevaisuus, rehellisyys ja oikeudenmukaisuus ovat sovinnon tärkeimpiä avaimia. Opettaja-lehti 35a/2009, s. 9.

Heikkilä, T. 2005. Tilastollinen tutkimus. 5.–6. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. 6.–7. painos. Helsinki: Tammi.

Hopkins, B. 2006. Just schools: a whole school approach to restorative justice. 2. painos. Lontoo: Jessica Kingsley Publishers.

Hotari, K.-E., Oranen, M. & Pösö, T. 2009. Lapset lastensuojelun osallisina. Teoksessa: Bardy, M. (toim.) Lastensuojelun ytimissä. Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, s. 117–132.

Iivari, J. 2004. Rikosten sovittelua modernissa yhteiskunnassa – miksi? Stakesin internetsivut. Saatavissa: <http://www.stakes.fi/yp/2004/2/204iivari.pdf> [viitattu 27.4.2012].

Iivari, J. (toim.) 2007. Rikos- ja riita-asioiden sovittelijan opas. Stakesin internetsivut. Saatavissa: <http://info.stakes.fi/NR/rdonlyres/6FD63B1D-DD96-43A2-A171-95B7B719B1B3/17333/Oppaita66Iivari.pdf> [viitattu 27.4.2012].

Iivari, J. 2010. Oikeutta oikeuden varjossa – restoratiivisen oikeuden tausta ja kehitys. Teoksessa: Poikela, E. (toim.) Sovittelu - Ristiriitojen kohtaamisesta konfliktien hallintaan. Jyväskylä: PS-kustannus, s. 45–65.

Isokorpi, T. 2008. Napit vastakkain. Ristiriidat, rajat ja ratkaisut. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Jokivuori, P. & Hietala, R. 2007. Määrällisiä tarinoita. Monimuuttujamenetelmien käyttö ja tulkinta. Helsinki: WSOY.

Järvinen, I. 2007. Vertaissovittelu koulun työmuotona. Sosiaaliportin internetsivut. Saatavissa: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/puheenvuoro/?announcementId=5ef8aaec-a708-419b-9eda-6ef44cf0bdac&groupId=85ee9f92-6911-4ffa-a36f-060357d312ba> [viitattu 29.3.2012].

Karjalainen, L. 2010. Tilastotieteen perusteet. Ristiina: Pii-kirjat.

Katajainen, A., Lipponen, K. & Litovaara, A. 2006. Ratkaisukeskeinen ajattelutapa. Voimavarat käyttöön. Terveyskirjasto. saatavissa: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=onn00012&p_teos=onn&p_selaus=9510 [viitattu 27.4.2012].

Kiilakoski, T. 2009. ”Parempihan se on että sovitellaan ku että ei sovitella.” vertaissovittelu, konfliktit ja koulukulttuuri. Vertaissovittelun ulkopuolinen arviointiraportti. Nuorisotutkimusverkosto verkkojulkaisuja 30. Saatavissa: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/sovittelu.pdf> [viitattu 30.3.2012].

Kitunen, L. 2009. Sovittelijoiden sukupolvi. Ihmisoikeusraportti-lehti 2/2009 s. 20–21.

Kurkela, R. Tilastollinen tiedonkeruu -verkko oppimateriaali. Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. Tilastokeskus – Virtual Statistic. Saatavissa: <http://stat.fi/virsta/tkeruu/01/07/> [viitattu 17.3.2012].

Lahtinen-Salila, I. 2009. Vertaissovittelu. Teoksessa: Saloviita, T. (toim.) Meidän koulu – Keinoja työrauhan ja hyvän ilmapiirin saavuttamiseen. Jyväskylä: PS-kustannus, s. 145–159.

Lammi-Ketoja, U.-M. 2003. Arkipäivän ristiriidat ratkoo vertaissovittelu. Lapsen maailma -lehti 3/2003 s. 26–27.

MLL. Vanhempainnetti/ tietokulma/ koulu/ koulukiusaaminen. Mannerheimin lastensuojeluliiton internetsivut. Saatavissa:

<http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/koulu/koulukiusaaminen/> [viitattu 20.3.2012].

Naylor, P. & Cowie, H. 1999. The effectiveness of peer support systems in challenging school bullying: the perspectives and experiences of teachers and pupils. *Journal on Adolescence* 22, s. 467–479.

Nivala, E. 2010. Lapsen oikeudet osallisuuden perustana. Teoksessa: Tanskanen, I. & Timonen-Kallio, E. (toim.) Lasten ja nuorten osallisuuden tukeminen lastensuojelutyössä. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, s. 18–25.

Nuorisolaki 27.1.2006/71.

Nurmi, T., Rekiaro, I. & Rekiaro, P. 1995. *Sivistyssanakirja*. 3. painos. Jyväskylä: Gummerus.

Opetushallitus. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Opetushallituksen internetsivut. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/139848_pops_web.pdf [viitattu 12.3.2012].

Oranen, M. 2012. Lasten osallisuus. Sosiaaliportti. Päivitetty 19.4.2012. saatavissa: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/hallinto/lapsenosallisuus/> [viitattu 23.4.2012].

Paalasmaa, J. 2009. *Omassa rytmissä. Steinerkoulun idea ja käytännön sovellukset*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Paalasmaa, J. 2012. Kasvatuksen vaihtoehtoja. Aktivoiva kasvatusta on vaihtoehto. Steiner-kasvatus lehti 1/2012, s. 15–16.

Pale, P. 2012. Kohtaamisen voima vie eteenpäin - Steinerkasvatuksen syyspäivät 18.–19.11.2011 Turussa. Steiner-kasvatus lehti 1/2012, s. 60–61.

Pehrman, T. 2010. Konfliktien synty ja sovittelu työyhteisössä. Teoksessa: Sovittelu – Ristiriitojen kohtaamisesta konfliktien hallintaan. Jyväskylä: PS-kustannus, s. 135–155.

Pehrman, T. 2011. Paremminkin puhumalla – Restoratiivinen sovittelu työyhteisössä. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Poikela, E. (toim.) 2010. Sovittelu – Ristiriitojen kohtaamisesta konfliktien hallintaan. Jyväskylä: PS-kustannus.

Poikela, E. 2011. Vertaissovittelu kansalais- ja työelämäosaamisen perustana. Teoksessa: Gellin, M. Sovittelu koulussa. Jyväskylä: PS-kustannus, s. 8–11.

Ratkes. Polku mahdolliseen alkaa mahdottomasta. Ratkaisukeskeisyys pähkinänkuoressa. Ratkesin internetsivut. Saatavissa: <http://www.ratkes.fi/tietoa-ratkaisukeskeisyydesta/artikkeleita/ratkaisukeskeisyys-paehkinaenkuoressa/> [viitattu 10.2.2012].

Salmenkangas, M. 2008. Sovittelu ongelmien ja konfliktien ratkaisussa. Teoksessa: Reijonen, M. & Strandén-Mahlamäki, T. (toim.) Oivaltava kohtaaminen menetelmiä ihmissuhdetyöhön. Helsinki: WSOYpro, s. 81–108.

Salmivalli, C. 2003. Koulukiusaamiseen puuttuminen. Kohti tehokkaita toimintamalleja. Jyväskylä: PS-kustannus.

SSF. Suomen sovittelufoorumi. Sovittelu. Saatavissa: <http://sovittelu.com/sovittelu/index.php> [viitattu 11.3.2012].

Steinerpedagogiikka. Steinerkasvatuksen liitto Ry:n kotisivut. saatavissa: <http://www.steinerkoulu.fi/index.php?page=steinerpedagogiikka> [viitattu 2.12.2011].

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Tasala, M. 2012. Työyhteisösovittelussa ei haeta syyllistä. *Talentia-lehti* 1/2012, s. 24–26.

Tikkanen, T. 2007. Vertaissovittelu vähentää kiusaamista. *Sovun helppo kaava. Opettaja-lehti* 10/2007 s. 2–4.

Tilus, P. 2004. *Pelistä pois? Huolehtivan koulun haaste*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Unicef. Yleissopimus lapsen oikeuksista. Saatavissa:

http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/Lasten_oik_sopimus.pdf [viitattu 10.2.2012].

Verso. Vertaissovittelun internetsivut. Saatavissa: <http://www.ssf-ffm.com/vertaissovittelu/> [viitattu 30.12.2011].

Vilka, H. 2005. *Tutki ja kehitä*. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2007. *Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet*. Helsinki: Tammi.

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus 10.12.1948.

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaaliala Kuusankoski

Hyvä vanhempi!

Olen sosionomiopiskelija Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta Kuusankoskelta. Teen opinnäytetyötäni vertaissovittelusta, tarkoitukseni on kartoittaa vanhempien ensinäkemyksiä vertaissovittelutoiminnan mahdollisuudesta Kymenlaakson Steinerkoulussa, jaetun tiedon pohjalta.

Teille lähetetään lapsenne mukana tammikuussa kysely, johon toivon teidän vastaavan. Kyselyn mukana laitan tietoa vertaissovittelusta. Ohessa laitan linkin vertaissovittelun eli Verson sivuille, josta voitte halutessanne lukea vertaissovittelusta. <http://www.ssf-ffm.com/vertaissovittelu/> Vastustenne avulla autatte minua tekemään opinnäytetyötäni ja saamaan työni valmiiksi.

Ystävällisin terveisin,

Pia Ignatius

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaaliala Kuusankoski

Hyvä vanhempi!

Opiskelen Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa sosionomiksi ja teen opinnäytetyötä vertaissovittelusta, aiheena vanhempien mielipide mielipahoihin puuttumisesta Kymenlaakson Steinerkoulussa. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää vanhempien mielipiteitä mahdollisesta vertaissovittelutoiminnasta Kymenlaakson Steinerkoulussa.

Kyselyn tekemiseen olen saanut luvan Kymenlaakson Steinerkoulun opettajilta ja johtokunnalta. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja vastauksenne käsitellään luottamuksellisesti. Aikaa kyselyn vastaamiseen menee max.15 minuuttia. Kyselylomaketta käytän ainoastaan tähän tutkimukseen ja vastauksista teitä tai lastanne ei voida tunnistaa. Vastauslomakkeet hävitän tutkimuksen jälkeen.

Tutkimusten tulosten perusteella voimme yhdessä kehittää koulun ilmapiiriä ja löytää toimivia ratkaisuja.

Kyselylomakkeet voitte palauttaa lastenne mukana opettajalle oheisessa, suljetussa kirjekuoressa. **Palautus tiistaihin 31.1.2012 mennessä.**

Jos haluatte lisätietoa tutkimuksesta tai teillä on muuta kysyttävää, ottakaa yhteyttä:

Ystävällisin terveisin,

Pia Ignatius

pia.ignatius@student.kyamk.fi

Vastaattehan joka kohtaan. Kiitos yhteistyöstä!

1. Minkälaisia mielipaha- ja ristiriitatilanteet mielestäsi Kymenlaakson Steinerkoulussa ovat? Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

- a) Tönnimistä / lyömistä
 - b) Haukkumista / nimittelyä / pilkkaamista / huomauttelua ulkonäöstä
 - c) Varastamista
 - d) Tavaroiden piilottamista
 - e) Ryhmästä / leikeistä ulkopuolelle jättämistä
 - f) Vähättelyä, ilmeilyä
 - g) juorujen levittämistä
 - h) En tiedä
 - i) Mielipaha- ja ristiriitatilanteita ei ole
 - j) Muuta, millaista?
-
-

2. Havaitsevatko opettajat ja muu henkilökunta mielestäsi mielipaha- ja ristiriitatilanteet Kymenlaakson Steinerkoulussa?

- a) Yleensä
- b) Harvoin
- c) en tiedä

3. Pystyvätkö lapset Kymenlaakson Steinerkoulussa kertomaan avoimesti mielipaha- ja ristiriitatilanteista opettajille ja muulle henkilökunnalle?

- a) Yleensä
- b) Harvoin
- c) En tiedä

4. Onko mielipaha- ja ristiriitatilanteisiin puututtu Kymenlaakson Steinerkoulussa mielestäsi:

- a) Tehokkaasti
- b) Riittävästi
- c) Vähän
- d) Ei ollenkaan
- e) En osaa sanoa

5. Mitä keinoja mielestäsi käytetään mielipaha- ja ristiriitatilanteiden ratkaisuisissa Kymenlaakson Steinerkoulussa?

6. Mitkä olisivat mielestäsi hyviä käytäntöjä mielipaha- ja ristiriitatilanteiden hoitamisessa Kymenlaakson Steinerkoulussa? Valitse sopiva vaihtoehto/ vaihtoehdot.

- a. Jälki-istunto
- b. Puhuttelu
- c. Vertaissovittelu, hyvityksestä ja käytöksen muutoksesta sopiminen
- d. Koulusta erottaminen
- e. Anteeksi pyytäminen
- f. Yhteyden ottaminen vanhempiin
- g. Keskustelu oppilaiden ja henkilökunnan kanssa
- h. Keskustelu luokan ja opettajan kanssa
- i. Jokin muu, mikä?

Lopuksi pyydän kertomaan antamani ensitiedon turvin alustavista näkemyksistäsi vertaisso-
vittelutoiminnasta eli Versosta Kymenlaakson Steinerkoulussa vastaamalla seuraaviin ky-
symyksiin:

7. Soveltuuko Verso mielestäsi Steinerpedagogiikkaan?

8. Mitä haasteita Verso mielestäsi voi tuottaa Kymenlaakson Steinerkoulussa?

9. Mitä hyötyä luulet Versosta olevan Kymenlaakson Steinerkoulussa?

KIITOS ARVOKKAISTA VASTAUKSISTANNE!

SOVITTELU KOULUJEN HYVINVOINNIN RAKENTAJANA

Mitä vertaissovittelu on?

Verso eli vertaissovittelu on vaihtoehtoinen ja vapaaehtoinen tapa ratkaista oppilaiden välisiä mielihajahoja ja ristiriitoja koulun arkipäivässä. Verso on ratkaisukeskeisyyteen pohjautuva restoratiivinen menetelmä.

Vertaissovittelu on menetelmänä yksinkertainen selkeä kaava, jonka mukaisesti osapuolia hieman vanhemmat sovittelijoiksi koulutetut oppilaat auttavat osapuolina olevia oppilaita löytämään itse ratkaisun ristiriitaansa.

Sovittelun aikana osapuolet saavat kertoa oman näkemyksen tapahtuneesta, kuvata tuntemuksiaan ja pohtia eri ratkaisuvaihtoehtoja. Sovittelijoilla ei ole valtaa jakaa rangaistuksia ja heitä sitoo vaitiololupaus. Kaavaa noudattamalla sovittelioppilaat ja ristiriidan osapuolet etenevät lopulta sopimukseen, jonka toteutumista seurataan.

Tarkoituksena on vähentää koulujen toimintahäiriöitä oppilaiden vuorovaikutustaitoja edistämällä. Sovittelulla puututaan mieltä pahoittavaan toimintaan mahdollisimman varhain. Sovittelun ydin on dialogissa, oppimisen halussa ja toisen ihmisen näkökulman ymmärtämisessä.

Tehdään yhdessä sovinto

Sovittelussa asianomaiset löytävät itse ratkaisun ristiriitaansa.

Sovittelu on aina vapaaehtoista.

Sovittelumenettelyssä ulkopuolinen henkilö auttaa osapuolia löytämään molempia osapuolia tyydyttävän ratkaisun.

Sovittelun luonne on varhaisesti puuttuvaa, monesti ennaltaehkäisevää.

Sovittelussa tulee toteutua vapaaehtoisuus, puolueettomuus, vaitiolovelvollisuus ja rankaisemattomuus.

Tärkeintä on, että ristiriidan osapuolet kohtaavat toisensa ja ovat yhdessä ratkaisemassa ristiriitaansa.

Mitä sovittelutoiminnasta voi oppia?

Sovittelutoiminta kehittää mm. sosiaalisia taitoja, empatia kykyä, vastuunottoa, pystyvyyttä, ratkaisutaitoja, yhteistyötä, osallisuutta, kohtaamista ja aktiivista kansalaisuutta.

Lähde ja lisätietoa osoitteesta: <http://www.ssf-ffm.com/vertaissovittelu/>